JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de ... Porte 54
Constantinople
Տէր եւ տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
Որու կ'ուղղուի ամէն գրութիւն
Խմբագրութիւն
Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճատտէսի, թիւ 54
Խմբագրութեան ուղղուած ձեռագիրներ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կանխիկ	Տրկն.	Վեցմս.	Եռմսց.
Պոլսոյ համար	80 Ղչ.	45	25 Ղչ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի	» 25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մեկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՐԿԻՐԸ ԱՆԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ Կ'ԻՅՆԱՅ

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԵՒ ՔՍԱԿԻ ԴԵՐԸ ՆԵՐԿԱՅ ՊԱՅՔԱՐԻՆ ՄԷՋ

"ԽԷԼԱՍՔԵԱՐԱՆ"Ը ԱՅԼԵՒՍ ԳՈՅՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՉՈՒՆԻ

ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ Է

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ "ԹԱՆ" ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.Ի ՄԱՍԻՆ

Իշխանութիւն և պետական ուժ կա՞յ այս միջոցիս մեր երկրին մէջ, թէ ենթակայ ենք վտանգաւոր և ապօրինական վիճակի մը, յղի՛ արիւնով և դէպքերով։

Շիտակը ես քիչ մը կասկածոտ եմ այս մասին։

Շաբաթէ մը ի վեր տիրող խմորման շրջանը որ հասաւ մինչև իսկ Երեսփ. Ժողովը քանի լուծելու սպառնալիքին, եթէ այսպէս շարունակէ, անխուսափելի է դէպքերու և ընդհարումներու գահավիժումը։

Այս անիշխանական և աննախընթաց վիճակը որ կը յիշեցնէ քիչ մը սահմանադրութեան հռչակման առաջին օրերը, ի՛նչ հանգամանք և արտայայտութիւն ունի, ի՛նչ է Իթթիհատի հոգեվիճակը, ի՛նչ դոյն կ'առնայ Իթիլաֆը, և մանաւանդ ո՛րպիսի տարր մըն է այն նոր կազմակերպութիւնը որ այնքան աղմուկ և յուզում կ'առաջացնէ և որ կը կոչուի «Խէլասքեար», այսինքն փրկիչ։ Քննենք և վերլուծենք քիչ մը այս ամէնը։

Իթթիհատը որ Սահմանադրութիւնը Համիտի ձեռքէն բանակին սուիններովը յափշտակեց, այսօր նոյն սուիններուն գէթ մէկ մասը կը տեսնէ իրեն դէմ։ Ինչո՞ւ այս անկումը։ Ինք որ կուսակցութեան ու բռնութեան դէմ ընդվզած էր, կ'ենթարկուի նոյն պատճառներով ընդվզումի։ Արժանի՞ էր այս անկման այն կուսակցութիւնը որ մեզի համար ամէնէն վստահելի կերպով սահմանադրական տարրն էր այս երկրին մէջ։

Այո՛, սահմանադրական, բայց իշխանութիւնն ու տիրապետութիւնը կ'անբարոյացնեն յաճախ անհատները, ինչպէս նաև կազմակերպութիւնները։ Իթթիհատ ալ սայթաքեցաւ իր փառքին ու յաջողութեան մէջ։ Տիրապետութիւնը ախորժակը սրեց և ախորժակը կը սնանի քմահաճութեանց և խաւարամտութեան գիրկը։ Իթթիհատական նեղամտականութիւնը քառատրոփ արշաւեց և տակաւ չտեսած իմացական հոսանքները։ Երկաթեայ թաթը օկտած էր ճնշել ամէն կողմ, սկսելով մամուլէն մինչև ամենատարրական քաղաքացիական իրաւունքները։ Անոնք կ'ըսէին՝ «Մենք ենք այս երկիրը փրկողը և մենէ դուրս փրկութիւն չկայ»։ Այս եղաւ քաղաքական հալածանքին հիմը։ Եւ երբ անոնք որ ընդդիմադիր յործանքները կը բարձրանան, կ'ուռին, կը յորդեն սպառնալով խեղդել Իթթիհատի մշակած այգին, պետական օրինական հարուածով մը լուծեց Երեսփ. Ժողովը։ Իսկ ընտրութիւնները կատարուեցան աներեւակայելի խարդաւանքներով, որոնք եղան վճռական հարուածը հանրային կարծիքին մէջ։ Ոչ-Թուրք տարրերու դէմ անվստահութիւնը և Թրքացման մոլեռանդութիւնը եղան երիտասարդ Թուրքիոյ ամէնէն թրթռուն և ամէնէն ալ վտանգաւոր թելերը։ Վարչական անիմաստութիւններ Տրիպոլսոյ անջատումը փութացուցին, Արաբիան և Սուրիան խառնեցին, Հայաստանը խանգարեցին, իսկ Ալպանիան ըմբոստացուցին։ Այս վերջին շարժումին մէջ հաւանական են ընդդիմադիրներուն խառնակիչ դրդումները։ Բայց այսօր իրողութիւն մը կայ։ Իթթիհատ իր չորս տարուան սահմանադրական վարչութեան և քմահաճութեան ու բռնատիրութեան պատիժը արժանապէս կրեց։ Իր անկումը դաս մըն է թէ՛ իրեն և թէ իրեն յաջորդներուն համար։

Բայց ընդդիմադիրները, մասնաւորապէս Իթիլաֆը, ուրիշ դաս մըն ալ ունին առնելիք Իթթիհատէն։ Իր անկումին մէջ իսկ Իթթիհատը կ'ապացուցանէ իր հայրենասիրութիւնը։ Սիւլէյման Նազիֆ կ'ըսէ.— «Ուժ ունինք, բայց չենք շարժիր։ Մենք մահէն չենք վախնար, բայց խիստ շատ կը վախնանք պատմութենէն»։ Ո՛րչափ ալ հակառակորդները տոն-քիշօթականութիւն և ծիծաղելի նկատեն այս յայտարարութիւնները, մենք կը հաւատանք իրականութեան։ Այս երկրին մէջ խառնակութիւն հանելէ դիւրին ի՛նչ կայ։ Առէ՛ք դրօշակ մը և գոչեցէք.

— Իսլամնե՛ր և օսմանցիներ, Սուլթանը և Խալիֆան սպառնալիքի տակ է, Շէրիաթը ոտնակոխ կ'ըլլայ, Սուլթանին իրաւունքները կը սահմանափակուին։ Ոճի՛ Խալիֆային հրամաններ տալու յանդգնող լիրբերուն դէմ...

Ահա ամբոխը շուրջդ է, յուզուած և դիմադրող նոյնիսկ սուիններու։ Կը հարցնենք, Իթթիհատը չէ՞ր կրնար արդեօք ընել այս, Իթթիհատը որ ամէնէն աւելի կազմակերպուած ուժն է և շատ լաւ կը ճանչնայ իսլամ հոգեբանութեան բոլոր գաղտնիքները...

Այս չըրաւ Իթթիհատը, կը խոստանայ չընել և կը մաղթենք որ չընէ։

Իթիլաֆը որ չվարանեցաւ բնաւ վտանգաւոր բոյլեներու իսկ մաս խառնել և յուզում ներարկել ժողովրդական զանգուածներու մէջ, թող օրինակուի ասկից, քանի որ ամէնէն աւելի օգտուողը ինք պիտի ըլլայ այն շարժումէն որ դուցէ իր իսկ սանձազերծութիւնն է...

Իթթիհատի անկումին և անոր դէմ ըմբոստացման պատճառներէն մէկն ալ սա է թէ, գաղտնի ուժ մըն էր և թէ օրէնքի տեղ թաքուն շարժումներ կը կառավարէին այս երկիրը։ Ասիկա սահմանադրութեան ճանչցած պատասխանատուութեան սկզբունքին դէմ էր և կը զայրացնէր ո՛չ միայն ընդդիմադիրները, այլ մաս մը Իթթիհատականներ ալ։ Բայց կազմակերպութեան մը ոգին էր այդ, պէտք էր այդ ոգին փճացնել, կազմը խանգարելու համար։ Ասիկա ալ տեղի ունեցաւ կերպով մը։

Բայց մէկը չի յաջորդե՞ց Իթթիհատի քննադատուած գաղտնի ուժին։ Այո՛, յաջորդեց։ Ահա «Խէլասքեար զապըթան» կոչուած խմբակցութիւնը, յեղափոխական ծածուկ կազմ մը, թաքծուածային ու ապօրինական։ Ո՞վ է, ի՛նչ է այդ խմբակը, որո՞նք կը հովանաւորեն զայն և ո՞րքան ուժ ունի։ Արդեօք իր կազմութիւնով իսկ ոչնչութիւն մը, ... բարբարոս ըսածին պէս «պլէֆ»ներ անող մարմին մը, չէ՞, որ կը փորձէ իր խորհրդաւոր հանգամանքով իրեն գրաւել ապաւորութիւնը և ուժեղանալ։ Ի՞նչ կը պահանջէ ինքզինք փրկիչ կոչող այդ մարմինը և թէ այլեւս իրաւունք ունի՞ գոյութեան։

Ես այդ «Խէլասքեար»ները այլեւս անպէտ և վտանգաւոր կը գտնեմ այս երկրին համար։ Հիմա ա՛լ պէտք է դադրի ինք գոյութիւն ունենալէ, քանի որ իր պահանջը գոհացած է։

Ինք կը յայտարարէ թէ հարկ է որ

Ա. Սայիտ փաշայի դահլիճը լուծուի և յաջորդէ անոր Եւրոպայի վստահութիւնը շահած նախաճեռնարկ, կարող և պատուաւոր անձերէ բաղկացած Դահլիճ մը։

Բ. Կառավարութեան գործին ոչ մէկ անպատասխանատու ուժ չմիջամտէ։

Գ. Նոր Դահլիճը կազմուելէն ետք անմիջապէս խիստ անկողմնակալ և մանրազննին քննութիւն կատարելով եթէ հաստատուի որ վերջի Ազգ. Ժողովը ազգային բաղձանքներու հակառակ և բռնօրէն ընտրուած է, ջնջուի և նոր ընտրութիւն կատարուի։

Քանի որ այս է «Խէլասքեար»ի պահանջը, ուրեմն ի՛նչ է այն սպառնալիքը որ փոթորկեց Երեսփ. Ժողովը։

Կը հարցնենք, քանի որ դահլիճը փոխուած, վստահելի համարուած մարդիկ եկած և գաղտնի ուժը դադրած էր, ինչո՞ւ իրենց նախատեսած սպառնալիքը 48 ժամէն Ժողովը լուծելու համար։ Իրենք որ օրէնքի գործադրութեան համար կ'ըմբոստանան, ի՛նչպէս յանձն կ'առնեն այդ պիսի օրինազանցութիւն մը։ Երեսփ. Ժողովը այլեւս ո՛չ մէկ վտանգ կը ներկայացնէ երկրին համար։ Անիկա ուժ մըն է, զոր կրնայ կառավարութիւնը մէկ ժամէն միւսը ցրուել օրէնքի ճամբով, ինչպէս ըրաւ Սայիտ փաշա։ Հետեւաբար, երբ գէչ տղէկ Ազգ. Ժողով մը կայ և օրէնք մը, երբ վտանգաւոր կը համարուի գաղտնի և անպատասխանատու ուժերու մուտքը պետական կեանքի մէջ, սպաներու խմբակը ինքզինքը ամբաստանած չըլլա՞ր, իր այդ ընթացքով։ Ինք ալ անպատասխանատու և գաղտնի ուժ մը չէ՞։ Քանի որ այդպէս է ինչո՞ւ կը քննադատէ Իթթիհատը։ Մենք զինք քիչ մը ինքնաքննութեան պիտի հրաւիրէինք։

Ինչ որ կ'արժէ նաև յիշատակել, այդ պատմական գոյն ստացած յայտարարութեան մէջ, [illegible] այս սպառնալը ... խնդրի ոգեւորին ... ղողակ մը կը բարձրացնեն։

— Եթէ, Տէր մի՛ արասցէ, այս երկիրը փճանայ և օտարները տիրեն, ո՛վ է ... արհեստ չունինք. հետեւաբար անօթի մնալու դատապարտուած ենք։ Այսօր անոնք որ հայրենասիրութենէ կը ճառեն և մեզի իրենց զգացմունքին կապելով կը քաշկռտեն, ի հարկին մեզի պիտի լքեն, և ինչպէս օրինակը տեսանք, իրենց գրպանը լեցուցած սակով Եւրոպա պիտի փախչին եւ հոն փառաւոր կեանք պիտի վարեն։ Բայց պահ մը երբ նոյնիսկ մէկ կողմ թողունք հայրենիքի զգացումը, մենք՝ օրը օրին ապրող խեղճերս, կը խորհի՞նք արդեօք թէ ինչպէս պիտի կրնանք ապրիլ երբ գործերը այսպէս երթալով դժբախտ վախճանը գայ...

Նշանակելի չէ՞ն այս տողերը։ Ուրեմն միայն քաղաքական պայքար չէ այս, այլ նաև ստամոքսի ու քսակի պայքար...։ Անօթի պիտի մնանք, անոնք դրամ շահեցան, կ'ըսեն։ Արդեօք յայտարարութեան այս մասն իսկ չպիտի՞ բաւէ Իթթիհատին, ըսելու թէ

— Տեսէ՛ք ժողովուրդ, խնդիրը հայրենիքի վրայ չէ, այլ շահու։

Մենք չենք ուզեր այսպէս խօսիլ սպաներու մասին, քանի որ մենք գիտենք և համոզուած ենք թէ այս հայրենիքին մէջ ամէնէն վստահելի և անկախ տարրը սպայութիւնն է։

Ուրեմն, մենք «Խէլասքեարան»ի բարերար դերն ալ կ'ընդունինք, բայց կ'ընդունինք նաև թէ անոր դերը վերջացած է արդէն իր իսկ խօսքերուն համաձայն։ Կ'ըսէր թէ.

«Մեր երկրին համար գրուած վերի պահանջները ամբողջովին և գործով ընդունուելէն ետք, պէտք է Օսմ. Բանակին պատկանողներէն ո՛չ մէկ մարդ այլեւս քաղաքականութեամբ չզբաղի և Բանակը ամբողջովին և գործով պէտք է քաղաքականութենէ քաշուի, մինչև որ Սահմանադրութիւնը ճշմարտիւ և գործով վտանգի չենթարկուի»։

Ո՛ն ի գործ։ Ապացուցէ՛ք որ ձեր խօսքին տէրն էք։ Այս յայտարարութեանը կը հակասէ ձեր սպառնալիքը Երեսփ. Ժողովին դէմ, և գիժում է օրինականութենէ և խոստմնապահութենէ։

Քաշուեցէ՛ք, եթէ իսկապէս հայրենասէր էք և կը վստահիք արդի կառավարութեան։ Հակառակ պարագային, շարունակել սպառնալիքի գործօն կեանքը պիտի նշանակէ թէ անիշխանութիւն կը տիրէ այս երկրին մէջ, թէ կառավարութիւն չկայ, թէ գաղտնի ուժեր կը գործեն, թէ զինուորականութիւնը քաղաքական կիրքերէ կ'առաջնորդուի, և թէ հետեւաբար ապահով չենք ու հայրենիքը վտանգի տակ է։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐԻՒՆԸ եւ ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ

Ցոյց տալու համար թէ կուսակցական հակառակութիւնը ի՛նչ համեմատութիւններ առած է Թուրք շրջանակներու մէջ, և թէ ինչպէս իրարու վրայ կը յարձակին, հոս կը թարգմանենք «Մէշրութիէթ»ի մէկ յօդուածը Սայիտ փաշայի քաղաքականութեան մասին.—

Սայիտ փաշա՛,

Երբ Հագգը փաշայի յաջորդեցիք, Ձեր անցեալը մօտէն ճանչցող մաս մը հայրենասէրներ քիչ մը քիչ ցաւ զգացին։ Սակայն մեր ժողովուրդին մէկ մեծ անմեղ մասը, իր խեղճ հայրենիքին ապագային համար մէկ ատրիճան ձեզմէ օգուտ կ'ակնկալէր և յոյս կը տածէր Ձեր մասին։ Կը կարծէր թէ երեք տարուան բռնապետական վարչութեան (Իթթիհատի վարչութեան կ'ակնարկէ) վերջ պիտի տաք, և կարելի եղածին չափ սահմանադրական շրջան մը պիտի հաստատէք, և թէ օսմ. հայրենիքին ապագան այս օրուան վիճակին չպիտի հասցնէք։ Ո՛րքան ատիթներ ունէիք այդ յոյսերը ի դերեւ չհանելու։ Սակայն դուք խոյին Հագգը փաշայի պէս, ո՛չ ձեր հայրենիքին պէտքերը, և ո՛չ ալ ձեր հայրենակիցներուն փափաքներուն ո՛չ մէկը նկատի չառիք։

Սայիտ փաշա՛, այո՛, այդ անմեղ ժողովուրդին մէկ մասը չէր գիտեր թէ երեսուն այսչափ տարի շարունակող բռնապետական վարչութեան դրգիչը դուք էիք. նոյնպէս չէին գիտեր թէ դուք քինախնդրութեան, խասսիրութեան ետեւէն վազելով, օրին մէկը նման օրինակ միջոցներով Ազգային Ժողովը կը գոցէք, և գահընկէց Սուլթանը պաշտպանելով թշուառ վարչութեան մը ուղին կը բռնաք, և օր մըն ալ դարձեալ նոյն կերպով, ձեռք անցուցած վարչապետութեան մը շնորհիւ, օսմ. բաղկացուցիչ տարրերը իրար կ'անցընէք և մեր հայրենիքը հայկական արիւնով կը կարմրցնէք։ Ամբողջ այս ժողովուրդը, այս խեղճ անմեղ ժողովուրդը, ձեր ոճրապարտ արարքները չէին գիտեր. հին ըէժիմին չէին գիտեր որ, զՁեզ անգլիական դեսպանատունը առաջնորդող երկիւղը հայրենիքին փրկութեան երկիւղը չէր, այլ, աշխարհածանօթ ձեր քինախնդրութիւնը, և դարձեալ այդ բանին շնորհիւ ձեր ապահոված աւանթօղակը։ Այս ժողովուրդը՝ եթէ քիչ մը ալ ծանօթ էր ձեր անհամար մեղքերուն, այս անգամ հաւատալ ուզեց որ գոնէ այս շրջանին պիտի քաւէք զանոնք։ Աւա՜ղ, չկրցան հասկնալ թէ ձեզի պէս «հին գայլ» մը չփոխուիր։ Ձեր վարչապետութենէն ի վեր այս ազգը Ձեզմէ ինչ կ'սպասէր և դուք ի՞նչ ըրիք։ Նախ մամուլը մեռցուցիք։ Եւ այսպէսով անգամ մըն ալ ապացուցիք թէ ազատ խօսքին թշնամի էք։ Երեսփ. Ժողովը, առաջին անգամ եղածին պէս, այս անգամ ալ զոհ գնաց Ձեր նկատումներուն։ Ետքոյ Ձեր վախէն ամիսներով չկրցիք թողուլ ձեր բնակարանի խորշը, մինչ դուրսը գտնուած հայրենիքի զաւակները խարազաններու տակ, անխիղճներու ձեռք կը սպաննուէին։

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ

ԵՐԿԱԹԷ ԴԻՄԱԿՈՎ ՄԱՐԴԸ

Ո՞Վ ԷՐ ԱՅՆ ԱՆՁԸ ԶՈՐ ԱՇԽԱՐՀ ԿԱՐԾԵՑ ԹԷ ՄԵՐ ԱՒԵՏԻՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ ԷՐ

Կը յիշուի անշուշտ թէ մեր ամէնէն նշանաւոր Պատրիարքներէն մէկը, Աւետիք Պատրիարքը, առեւանգուեցաւ Ճիզվիթ կրօնաւորներու կողմէ, և այն ատենուան ֆրանսական դեսպանին՝ Պ. տը Ֆէրիօլի օժանդակութեամբ փոխադրուեցաւ Ֆրանսա և նետուեցաւ Պասթիլի բանտը։

Նոյն բանտին մէջ, գրեթէ այդ ատենները յայտնուեցաւ խորհրդաւոր բանտարկեալ մը, որուն դէմքը, մինչև մահը, երկաթէ դիմակով մը ծածկուած մնաց. այդ բանտարկեալը պատմութեան մէջ ծանօթ է «Երկաթէ դիմակով մարդը» անունով, և անոր ո՛վ ըլլալը երբէք չէ յայտնուած։ Եւ երկար ատեն կարծուած է թէ այդ երկաթէ դիմակով մարդն էր Աւետիք Պատրիարքը, որուն առեւանգումը ֆրանսական կառավարութիւնը մինչև վերջը գաղտնի պահեց։

Վէպը, զոր կը սկսինք այսօր (Ա. էջ), կը ներկայացնէ այդ պատմական անցքերը։ Անոր մէջ պարզուած է թէ իրօք ո՞վ էր երկաթէ դիմակով մարդը։ Բռնութիւններ, ապստամբութիւններ, սէր, թոյն, դաշոյն, մահապատիժ, լրտեսութիւն, զոհում ու զարհուրանք։ Ահա՛ ասոնք կը կազմեն այս նշանաւոր վէպին գլխաւոր առանցքները, և զայն կը դարձնեն ընթերցման արժանի ամէնէն հետաքրքրական և ամէնէն փառաւոր գործերէն մէկը։

Փնտռեցէ՛ք ամէն օր «Մանզումէ»ն, այս նշանաւոր վէպին ընթերցման բախտը չվրիպեցնելու համար։

* *

Կարդալ այսօրուան Դ. էջին մէջ, մեր Ա. էջի թերթօնին, «Դէպի կախաղան»ին շարունակութիւնը։

Թերթօն «Մանզումէ»ի (1)

ԷՏՄՕՆ ԼԱՏՈՒՍԷԹ

ԵՐԿԱԹԷ ԴԻՄԱԿՈՎ ՄԱՐԴԸ

Ո՞Վ ԷՐ ԱՒԵՏԻՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԿԱՐԾՈՒՈՂԸ

Ա

ԳԱՃԱՃԻ ՄԸ ԵՒ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆԻ ՄԸ ՍԷՐԸ

Տիժօնէն քանի մը ժամ հեռու, Քոթ տ'Օրի ծաղկուն դաշտավայրերէն մէկուն մէջ, բարձր բլուրի մը վրայ կառուցուած էր Պրէվոն կոմսին դղեակը որ բլրին ստորոտը, Արմանսօն գետին եզերքը գտնուող գիւղին վրայ կ'իշխէր։ Կոմսը Բուրգոնիոյ երկիրներու առաստաղեան էր։

Լուի ԺԴ.ի թագաւորութեանը ատենն էր, ժողովուրդը ենթակայ աւատապետներու քմահաճոյքներուն։ Այդ հարուստ երկրին բնիկները, որքան ալ բարեկեցիկ բաղդատմամբ ուրիշ տեղերու ժողովուրդներուն, կրկին մեծ սրտաբեկութեան մատնուած էին։ Ընդհանուր թախիծ մը իջած էր բովանդակ երկրին վրայ ու կը ճնշէր մարդիկը։

Կոմսը մեկուսացած կեանք մը կ'անցնէր. յարաբերութիւն չունէր մօտակայ դղեակներու տէրերուն, և, ինչ որ աւելի տարօրինակ էր, նոյն իսկ իր դղեակին մարդոց հետ։ Բաղդատմամբ իր կարեւորութեան, մարդիկը սակաւաթիւ էին, և ո՛չ գիւղ կ'իջնէին, ոչ ալ գիւղացիք դղեակ կ'երթային։ Միշտ այսպէս չէր եղած, և գիւղին ծերերը կը յիշէին որ իրենց տէրը յաճախ կուգար իրենց զուարճութեանց կը մասնակցէր, իրենց բնակարանները կ'այցելէր և ընտանեբար կը խօսակցէր իրենց հետ։ Ետքոյ, օր մը, այս ամէնը փոխուած էին յանկարծ...

Կար քանի մը տարի մը, Բարիզ կատարուած ճամբորդութենէ մը վերադարձած էր բոլորովին մայլ հոգւով, դարձած էր անհամբոյր և սկսած էր այդ խորհրդաւոր ու մեկուսացած կեանքը։

Կոմսին կինը տակաւին գեղանի ու շատ գեղեցիկ, կանխահասօրէն մեռած էր վշտէն ու ձանձրոյթէն, դեռ օրօրոցը գտնուող աղջիկ մը թողլով։ Այդ զաւակը, ինչպէս միւս բոլորը, ամբողջութեան ու մենակութեան մէջ մեծցած էր։ Ետքոյ, դեռ ի 13 տարեկան եղած ատենը, փոքրիկ Սիւզանը, ինչպէս կը կոչէին զայն, հակառակ հօրը դուրգուրանքին, առեւանգուած էր յանկարծ ու փակուած էր վանքի մը մէջ ուր անշուշտ կրօնաւորուհի մը պիտի դառնար։

Դղեակին մէկ քովը, իշխանական լայն ծառաստանին կեդրոնը բաւական շքեղ տաղաւար մը կը գտնուէր, ուր Տիկին Ժան կը խորտագրէր գիւղացւոց դղեակին հետ ունեցած գործերը։ Երկար ատենէ ի վեր այրիացած, պարկեշտ ու ամէնէն յարգուած կին մըն էր, և աղջիկին մէջ, իրմէ զատ, միայն սենեկապաններն ու փորձուած ծառաները իրաւունք ունէին մտնելու։ Տիկին Ժան որ շատ պատուական բնաւորութիւն մը ունէր, աւելի իբր դղեակապետուհի, քան իբր պարզ ագարակապանուհի կը վարէր ծառաները։ Անոնք մեծապէս կը յարգէին զինքը։ Ուզածին պէս կրնար չհանդուրժել ագարակին հասոյթները, և ագարակէն անջատ շէնքի մը մէջ կը բնակէր իր քսանամեայ գեղանի, կայտառ և ամուր նկարագրի տէր աղջկան՝ Իվոնի հետ։ Այդ շէնքը, գետնէն հազիւ մէկ քանի աստիճան բարձր ստորնայարկին վրայ սրահ մը ունէր, ուր այն իրիկունը Իվոն մինակը նստած էր, ընդարձակ վառարանին առջև, որուն լեցուն կրակը միւնոյն ժամանակ սենեակը կը լուսաւորէր։

Դեկտեմբերի վերջին օրերն էին։ Դուրսը՝ ձիւնը ծածկած էր ամէն կողմ և սաստիկ հով մը կը փչէր։ Դեռատի աղջիկը կիսատարտ ասեղնագործութիւն մը ունէր ձեռքը, և թաղուած էր մեծամեծ ու մտայլ երազանքի մը մէջ, երբ յանկարծ սենեակին դուռը յամրաքար բացուեցաւ, մարդ մը երեւցաւ, գլուխը զգուշութեամբ ներս մտցուց դանէն, և ապա ու մանրաքննող աչքերով մը սենեակը քննեց։

Տեսնելով որ երիտասարդ աղջիկը մինակ է, վայրկեան մը ուրախութեան արտայայտութիւն մը ստացաւ իր ակնարկը։ Ներս մտաւ, դուռը գոցեց, և իր մերկ ոտքերուն ծայրին վրայ կոխելով սկսաւ յառաջանալ, ու ձայն չհանելով հասաւ աղջկան մօտ ու իր յայրաւոր նայուածքով սկսաւ զայն դիտել։ Վառարանէն արձակուած շողքը այդ մարդուն վրայ ինկած էր և դէմքը ստացած էր զարհուրանքի երեւոյթ մը, ճիշդ հեքեաթներու հրէշի մը պէս։

Զարհուրելի կերպով տգեղ գաճաճ մըն էր, կարճ ու ծուռ սրունքներով, վտիտ թեւերով որոնք չափազանց երկար էին և երկու քովերէն կախուած, մինչև ծունկերուն կը հասնէին։ Ահագին սապատ մը կար կռնակին վրայ, գլուխը շատ խոշոր էր, ճակատը ցած և մեծ մասամբ ծածկուած շէկ ու խիտ մազերով, որոնք գրեթէ իր թաւ յօնքերուն կը խառնուէին։ Եւ այդ յօնքերուն տակ կը փայլէր վայրի աչք մը, մէկ հատ մը, որովհետեւ գաճաճը միականի էր։ Ու պէտք է նկարագրել տակաւին իր քիթը, իր տափակ ու տձեւ քիթը և իր ահագին բերանը՝ շրջանակուած հաստ շրթունքներով՝ որոնց բացուածքէն սուր և փտահոտ ակռաներու կրկնաշարք մը կ'երեւար։

Իվոն դեռ չէր նշմարած այդ հրէշին ներկայութիւնը, որովհետեւ ամբողջովին յանձնուած էր իր երազանքին։ Որո՞ւ վրայ կը խորհէր այդ պահուն։ Թերեւս գուցէ յայտնի չըլլար, եթէ յանկարծ իր բերնէն չփախչէր անուն մը.

— Լուի՛...

Այս անունը լսելով՝ գաճաճը խուլ մռունչիւն մը արձակեց։ Մանկամարդ աղջիկը սարսռաց, և անոր վրայ ձգեց զարմացկոտ նայուածք մը, որուն մէջ սակայն բնաւ երկիւղի հետք չկար։

— Ի՞նչ, հո՞ս ես, Կնիաֆոն, այս ժամուն հո՛ս, ըսաւ,

— Այո՛, օրիորդ, պատասխանեց միւսը, այո՛, հակառակ ցուրտին որ իմ ցնցոտիներէս կը թափանցէ, հակառակ ձիւնին որուն մէջ կը մխրճեն մերկ ոտքերս, այո՛, հակառակ այս ամէնուն հոս եկեր եմ։

— Մե՛ծդ Աստուած, չըլլայ որ դժբախտութիւն մը պատահած ըլլայ մայրիկիս։

— Ո՛չ... Տիկին Ժան այս պահուս մեր տիրոջ՝ Պ. Կոմսին քովն է։

— Ուրեմն ինչո՞ւ եկար։

— Ձեզ տեսնելու համար։

— Բայց դուն զիս ամէն օր կը տեսնես, ըսաւ Օրիորդ Իվոն։

— Այո՛, բայց ամէն օր անպատեհ մէկը կը գտնուի ձեր քով... և ես կը փափաքէի որ մինակ տեսնեմ ձեզ։

— Ուրեմն գաղտնիք մը պիտի յայտնես ինծի։

— Այո՛, օրիորդ Իվոն, գաղտնիք մը։

— Ըսէ՛ ուրեմն։

— Բայց ներեցէ՛ք, նախ ձեր գաղտնիքը, յետոյ իմս։

Այս խօսքերը չկինեցուցին մանկամարդ աղջիկը։

— Ի՞մ գաղտնիքս, ըսաւ կակազելով։

— Այո՛, ձեր գաղտնիքը։

Եւ առանց պատասխանի սպասելու, գաճաճը շարունակեց։

(Շարունակելի)

Ձեր վարչապետութենէն վերջ երբ ձեր համբաւաւոր ընկերները ձեր գլուխը ժողովեցիք, բանտերը հայրենասէրներով լեցուեցան։ Մենք ասոնք թուելով կը տառապինք։ Դուք, ո՛վ չարանուանած մարդասպաններ, ձեր այս իւկիւզարութիւններէն գոնէ պուտ մը խիղճ չէ՞ք աժնար։ Ահա, խեղճերու խումբով մը՝ իբր երեսփոխան՝ ազգ. ժողով գումարելով օսմ. սահմանադրութիւնը մեռցուցիք։ Հին շրջանի պետական խորհուրդը շատ աւելի արժէք ունէր այս խայտառակ հաւաքումէն։ Գոնէ, անոր սխալները Սուլթանին կը վերագրուէին։ Սակայն ասիկա ամբողջ ազգը տրտմալի պարագայ մը եղաւ, քաղաքակիրթ մարդկութեան առջեւ։ Այդ ողորմելի երեսփոխաններէն մին, Մալաթիացի Թեվֆիք էֆ. դեռ անցեալ օր, ազգ. ժողովին մէջ սա ըսաւ.—

«Կարգ մը խնդիրներ կան որ ժողովը կառավարութենէն աւելի լաւ գիտէ։ Կարգ մը խնդիրներ ալ՝ կառավարութիւնը լաւ գիտէ։ Ասիկա ոստիկան զօրաց խնդիր է։ Ամէն պարագայի մէջ կառավարութիւնը մեզմէ լաւ կը հասկնայ։ Այս մասին ալ անիկա ինչ որ ըսէ, զայն կ'ընդունինք»։

Տեսա՞ք հիմայ, ամբողջ աշխարհը իր վրայ խնդացնող և հայրենիքը լացնող պարագան։ Ասիկա ազգին ներկայացուցչի մը վայել խօ՞սք է։ Զապացուցանե՞ր թէ ձեր ծառան է պարզապէս։

Յետոյ, վարչապետութեան պաշտօնը ընդունեցիք թէ ոչ, միմիայն ձեր ընտանիքին անդամները մտածեցիք։ Ձեր զաւակներուն, փեսաներուն պօլ պօլ ամսական տալ տուիք։ Ահա՛ ձեր գործը։

Յետոյ Արշիպելագոսը զարնել տուիք այդ Թշնամական իտալացիներուն։ Մեր խեղճ զինուորներուն մահուան պատճառ եղաք։ Եւ այս կերպով օսմ. պատիւը ոտնակոխեցիք։ Մեր երկրին կարեւոր մէկ մասը ձեռքէ գնաց։ Հայրենիքը ձեր օրով չորս կողմէն բռնկեցաւ։ Ալպանիան ալ արեան և յուզումի մէջ է։

Ձեր դժբաղդ վարչութեան տակ հեծող անմեղ հայրենասէրներուն, ինչպէս նաեւ ձեր երեսէն իրենց հայրն ու մայրը կորսնցնող անմեղներուն անէծքէն զգուշացէք...

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱ, ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ ԵՒ ԳԱԲՐԻԷԼ ԷՖ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

«Թան», իր Դչ. օրուան թիւով երկար սիւնակներ նուիրած է նոր դահլիճին վերջին երեք կարկառուն դէմքերուն, որոնց մասին գրուածներէն կը քաղենք հետեւեալ կարեւոր մասերը.—

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱ

Թուրքիոյ նոր Պատերազմական նախարարը գուցէ այն միակ անձնաւորութիւնն էր որ համարձակ և յայտնապէս բողոքի ձայն բարձրացուց Համիտեան բռնապետութեան դէմ։ Երիտասարդ Թուրքերու գաղտնի կազմակերպութեան կուսակից, գլխերնեց ձերբակալուեցաւ և բերուեցաւ Եըլտըզ գումարուած ատեանի մը առջեւ, Սուլթանին աչքին առջեւ։ Նազըմ փաշա հինգ տարուան բերդարգելութեան դատապարտուեցաւ և ղրկուեցաւ Երզնկա, ուր հինգ տարիէն վերջ ալ երկար ատեն մնաց աքսոր, ամենախիստ հսկողութեան տակ։ Շատ թշուառ ապրեցաւ ան, ինչու որ իր բոլոր գոյքերը գրաւուած էին զաւ հրէնկէց Սուլթանին։ Սահմանադրութենէն 15 օր առաջ, անիկա բարեբաղդ եղաւ ռուս սահմանագլուխը անցնելու շնորհիւ Հայ յեղափոխականներու օգնութեան։ Եւ այս բացարձակապէս անկեղծ նկարագրի տէր անձը մեծ գոհունակութիւն կը յայտնէր ամէն անգամ որ իր փախուստի պարագաները կը պատմէր իր շուրջիններուն, «Ես ինքս առանձին փախուստ տուի, երջանիկ՝ ձեր Իթթիհատական բարեկամներուն հանդէպ ո՛և է երախտագիտական հարկ չունենալուս»։ Իր հոգին զառանութեամբ լեցուած էր Իթթիհատի դէմ։

Որովհետեւ, Իթթիհատը կը կասկածէր անոր մասին՝ որ սակայն ամենաօրինաւոր և ամենաանձնուէր զինուորականն էր Ազատութեան դատին համար մաքառող, զոհելով անոր իր ընտանիքը, իր ինչքը և իր երիտասարդութիւնը։ Իթթիհատը Նազըմ փաշայի դէմ կը գործէր ի նպաստ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի։ Պարագաները միշտ դէմ առ դէմ կը բերէին այս երկուքը, որոնք չէին նմաներ իրարու՝ նկարագրի տեսակէտով. մին՝ կակուղ, և վճռելի, խնդրական կորովով, իսկ միւսը պատրաստ ծառայելու, և անընկճելի կորովով։ Սահմանադրութեան հռչակման ատեն, երբ Նազըմ Էտիրնէի Բ. զօրաբանակին հրամանատար կարգուեցաւ, Մահմուտ Շէվքէթ Սելանիկ էր, իբր հրամանատար Գ. զօրաբանակին։ Ֆոն տէր Կոլց փաշա Նազըմին համար ըսած էր թէ պետութեան առաջին զօրավարն է։ Երբ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Պոլիսը գրաւեց, Թեվֆիք՝ պատերազմ. նախարարի պաշտօնը յանձնեց Նազըմին, որ այդ առիթի օրերուն կրցաւ պաշտպանել Պոլսոյ ժողովուրդին կեանքն ու ինչքերը։ Յետոյ քաշուեցաւ իր վրանին տակ և մնաց միայն իբր պատերազմական խորհուրդի անդամ։ Նազըմին Պոլսոյ մէջ ներկայութիւնը ստուեր կը բերէր Մահմուտ Շէվքէթին։ Իր ժողովրդականութիւնը կը մթագնէր միւսինը։ Ամէն գնով զայն հեռացնել պէտք էր։ Իթթիհատը Պաղտատ ղրկեց զայն, լայն իրաւասութիւններով։ Ղեկավարներուն նպատակն էր անոր ժողովրդականութիւնը ջախջախել, բայց Նազըմ հոն այն տեսակ յաջողութիւններ ունեցաւ որ անոնց յոյսը ի դերեւ ելաւ։ Ասոր վրայ Իթթիհատը թաքթիքը փոխեց. քննադատութեան պայքար մը բացաւ անոր «քմահաճ վարչութեան» դէմ և Հագգը փաշա զայն Պոլիս կանչեց։ Նազըմ փաշա հպատակեցաւ, ցոյց տալով իր կորգապած ոգին և բաւականացաւ բողոքի հեռագրով մը, հակառակ Պաղտատի 125 պաշտօնէներուն համաձայնական հեռագրին, հակառակ միթինկներու և հակառակ Միջագետքէն տեղացող բազմաթիւ հեռագիրներու։ Նազըմ վերադարձաւ Պոլիս Հնդիկներու ճամբով, խուսափելով Հալէպի ճամբէն, զոր արաբ ցեղերը որոշած էին կտրել իր առջեւ. այնքան չէին ուզեր որ մեկնի։ Ու դարձին, Իթթիհատի անդամները խաբուած ըլլալնին զգացուցին իրեն ու ներողութիւն խնդրեցին, խոստանալով դարմանել գործուած սխալը։

Նազըմ սպասեց։ Եւ ահա պարագաները այնպէս բերին որ ան վերահաստատուեցաւ իր դիրքին մէջ, ի հեճուկս իր թշնամիներուն։

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ

Քեամիլ փաշա ծնած է Կիպրոսի մէջ։ Իր մայրը պէտք է հրեայ եղած ըլլայ։ Հրէական թիփը ա՛յնքան յատկանշական է Քեամիլի մօտ։ Աղեքսանդրիոյ դպրոցէն ելած։ Թարգման եղած է Ապպաս փաշայի մօտ։ Անգլիերէնը սորված է հոն։ Հետզհետէ շատ մը պաշտօններ վարելէ վերջ, 1885ին, երբ Ֆիլիպէի յեղափոխութիւնը ծագեցաւ և Արեւելեան Ռումելին միացաւ Պուլկարիոյ, վարչապետ Սայիտ փաշա Սուլթանին խորհուրդ տուաւ դիմադրել պուլկարներուն։ Սուլթանը հաւանեցաւ, բայց որովհետեւ անիկա անկազմակերպ վիճակի մը հասուցած էր բանակը, զայն պաշտօնանկ ըրաւ և Քեամիլը վարչապետ։ Թէև անիկա Համիտի մարդը չէր, բայց պէտք էր որ ան մնար։ Վեց տարի Համիտ ապրեցաւ իր թշնամիին հետ և յետոյ ձգեց զայն։ Այս ժամանակամիջոցին՝ բանակը յառաջդիմած էր։ Քեամիլի Ա. վարչապետութեան օրով էր որ Քիւրտերը Հայերուն դէմ կազմուած էին և Պոլսոյ մէջ հայկական շարժում մը կար։ Այդ թուականին էր որ կազմուեցաւ հայ յեղափոխական գաղտնի ընկերութիւնը Հնչակ անունին տակ և երիտասարդ-Թուրքերն ալ սկսան միաբանիլ ու կեդրոն ընտրեցին Ժընէվը։ Այս շարժումն էր որ վերջ ի վերջոյ տապալեց Քեամիլը։

Քեամիլ փաշա, որ Ապտ-իւլ-Համիտի հետ միշտ անհամաձայն էր, հրաժարական տուաւ 1891ին պաշտօնանկ եղաւ և իրեն յաջորդեց Ճէվատ փաշա։ Ամբաստանուեցաւ նաև իբր դաւադիր Սուլթանին դէմ։ Յետոյ գնաց Իզմիր՝ իբր կուսակալ, ուր մնաց 4 տարի։ Բ. անգամ եղաւ վարչապետ, Սայիտ փաշայի յաջորդելով։ Յետոյ նորէն հեռացաւ։ Վերադարձաւ Իզմիր ուր իր ազատ ուսուցիչներու հետ միացած էր և կը գործէր։ Քեամիլ փաշա հասկնալով որ եթէ Պոլիս դառնայ,—որովհետեւ վարչապետ Ֆէրիտ փաշա զայն Պոլիս բերել կ'ուզէր,— դէմ պիտի ըլլայ, ապաստանեցաւ Իզմիրի անգլ. հիւպատոսարանը։ Սուլթանը Հասոս ղրկել ուզեց, բայց չընդունեց։ Յետոյ անգլ. դեսպանին միջամտութեամբ Պոլիս վերադարձաւ։ Դեսպանը հաւաստիք ստացած էր թէ ոչ ոք անոր մազին պիտի դպի։

1908 Օգոստ. 6ին, նոր դահլիճին կազմութիւնը, Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ, յանձնուեցաւ անոր։ Նոյն տարւոյ Դեկտ.ին Սուլթանին ընկերացաւ բանալու Օսմ. առաջին խորհրդարանը։

1909 փետր. 12ին, իր կողմէ կը փոխէր պատերազմ. և ծով. նախարարները։ Ասիկա իր անկման պատճառը եղաւ։ Քեամիլ փաշա այս մասին բացատրութիւն չտալու համար խորհրդարանին՝ բռնադատուեցաւ հրաժարիլ։

Քեամիլ փաշա ասկէ ի վեր քաշուած կ'երեւար քաղ. գործերէ։ Իթթիհատի դէմ էր։ Գերմանիոյ հաճելին չէր, հաճելին ըլլալով Անգլիոյ. ասոր համար, Անգլիոյ նպաստաւոր քաղաքականութեան մը պիտի հետեւի նոր դահլիճը։

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.

Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան որ արտաքին գործոց նախարարութիւնը ստանձնած է, հայ մըն է։ Ծնած 1852ին, Պոլսոյ մէջ։ Աշակերտած է Գաղաթիոյ Ֆրանս. դպրոցին, զոր կը վարէին Ֆրէրները։ 1870ին մտաւ Բ. Դրան մէջ, իբր կցորդ օտար թղթակցութեանց դիւանին, զոր թողուց յետոյ Սորպոնի մէջ կատարելագործելու համար իր ուսումը։ Օսմ. դեսպանատան կցորդի պաշտօն կը վարէր միեւնոյն ատեն։ Հինգ տարի վերջ, դարձաւ Բարիզէն և մտաւ Խարիճիէի մէջ։ Շատ մը բացառիկ պաշտօններ վարեց։ Նախ եղաւ ընդհ. քարտուղար Թրքօսերպ սահմանագլխին ճշդման միջազգային յանձնաժողովին. յետոյ պատուիրակ եղաւ Սիլիստրէ գումարուած եւրոպական դեսպանախորհուրդին, նոյնպէս պատուիրակ այն միջազգային յանձնաժողովին որ պաշտօն ունէր ճշդել Փոքր-Ասիոյ սահմանագլուխները։ 1881ին, Ջէթինէի դեսպանատան քարտուղար եղաւ և մասնակցեցաւ սահմանագլուխի աշխատութեանց։

Երկու տարի վերջ վերադարձաւ Պոլիս և իրաւագէտ խորհրդական կարգուեցաւ Բ. Դրան՝ պաշտօն զոր վարեց մինչև Սահմանադրութեան հռչակումը։ Երբ Քեամիլ փաշա վարչապետ եղաւ, անիկա անուանուեցաւ հանր. շինութեանց նախարար։ Յետոյ եղաւ Ծերակուտական։ Քեամիլ փաշայի անկումէն վերջ, Գաբրիէլ էֆ. վարեց նոյն պաշտօնը Հիւսէյին Հիլմի փաշայի օրով. բայց Իթթիհատը պայքար մը սկսաւ անոր դէմ։ Անոր մասին եղած ամբաստանութիւնը այն էր թէ ան երբեք չէր ուզած գլուխ ծռել Իթթիհատի քմահաճոյքներուն և հպատակիլ անոր հրամաններուն։ Ուրեմն դատապարտուած էր և հակառակ անոր որ Հիլմի փաշա կը պաշտպանէր զայն, պարտաւորուեցաւ քաշուիլ։ Ոմն դիւանագիտական փորձառութիւն զերծ է ո և է արտաքին ազդեցութենէ։ Հեղինակած է խիստ թանկագին և օգտակար գիրք մը որ է.— Աքթ էնթէրնասիոնօ տը լ'ամփիր օթօման։ (Օսմ. պետութեան միջազգային գործերը)։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԴԺԳՈՀ
ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵՆԷՆ

«Պէրլինէր Թակէպլաթ» կը գրէ.—

Գերման ազդեցութիւնը այլ եւս մեռաւ Թուրքիոյ մէջ։ Գերմանիոյ բարեկամ ճանչցուած մարդիկը վտքեցին և Անգլիոյ բարեկամները յաջորդեցին անոնց։ Քեամիլ փաշա ամէն ինչ Անգլիոյ կը պարտի, գուցէ իր կեանքն ալ։ Բարեկամները գոնէ այնպէս խորհին թէ Գերմանիա Թուրքիոյն ինչ որ կրնար, ձեռք բերաւ, բայց պէտք է մտածել որ գերման բարեկամ նորեկները Թուրք բանակը չվերակազմեցին Անգլիոյ ծառայեցնելու համար զայն։

Միւս գերման թերթերն ալ նոյն թեքուկը կը զարնեն։ Կ'ըսեն թէ Ահմէտ Մուխթար միայն իր անունը տուած է դահլիճին, բայց զայն վարողը յուրիտնական Քեամիլն է, Անգլիոյ բարեկամը։

⁂ Իսկ «Քէօլնիշէ Զայթունկ» կ'ըսէ, ընդունելով հանդերձ Քեամիլ փաշայի անգլիական քաղաքականութեան ի նպաստ շարժելու պարագան, Կ. Պոլսոյ մէջ, գերման քաղաքականութիւնը ոչ մէկ կերպով հակառակ է անգլիական քաղաքականութեան, հետեւաբար պատճառ չկայ կարծելու որ Գերմանիոյ համար աղիտաբեր ըլլայ նոր դահլիճին դէպ ի Անգլիա ունեցած հակումը։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ
ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Սելանիկէն կը հեռագրուի Յուլիս 23 թուով.—

Պուլկար յեղափոխական շարժումը սկսաւ։ Բազմաթիւ հրոսախումբեր կը նշմարուին Մակեդոնիոյ զանազան կէտերուն վրայ։ Առաջին եղեռնափորձ մը տեղի ունեցաւ Թիւէշի (*) մէջ։ Դժոխային մեքենայ մը քանդեց թաղապետական շէնքը և Հանր. պարտուց վարչութեան պաշտօնատունը։ Ուրիշ եղեռնափորձ մը Սելանիկ-Սկիւպ գծին վրայ տապալեց լօքօմոթիվ մը, և հինգ վակօն։

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ՔԱՄԻՅԼ ԲԷԼԹԱՆ
ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԱԽՈՐԴ ԾՈՎ. ՆԱԽԱՐԱՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ մէջ անցած դարձածը հասկնալու համար պէտք է յիշել Թուրք յեղափոխութեան պատմութիւնը։ Նախ, զինուորական յեղափոխութիւն մըն էր աս, ոչ եէնիչէրիներու նման։ Հին ռէժիմէն ի վեր՝ Թուրք սպաները եւրոպական կերթուածք [illegible] քաղաքական [illegible] զօրութեամբ էր որ օսմ. պետութեան մէջ տիրող բռնապետութիւնը տապալեցաւ և տեղի տուաւ եւրոպական սկզբունքներու յարմար ռէժիմի մը։ Մահմետականներն իսկ խանդավառութեամբ ողջունեցին այս յեղափոխութիւնը։ Այն օրէն ի վեր որ ես աչքովս տեսայ Պոլսոյ մէջ տիրող խանդավառութիւնը, գաղափարս փոխեցի իսլամ մոլեռանդութեան մասին։ Փաթթոցաւորները ազատական եղած էին, և թշնամի տարրեր, որևէ յիշատակներով զեղուն, կ'եղբայրանային և կը մոռնային անցեալը։

Յեղափոխական շարժումը, իմ կարծիքով, ծանր ձախողութիւն մըն էր նաեւ գերման ազդեցութեան համար։ Գերմանիոյ կայսրը Ապտ-իւլ-Համիտի բարեկամն ու զինակիցն էր։ Եւ Ապտ-իւլ-Համիտ անոր պաշտպանութեամբ էր որ կը գործէր իր չարիքները։ Կը թուէր հետեւաբար որ անոր անկումով գերման ազդեցութիւնն ալ պիտի նուազէր։

Իթթիհատի օրով ի՞նչ եղաւ սակայն։ Նոր ազատութիւնները խղդուեցան պաշարման վիճակով, և բռնապետական բարքերը վերերեւցան ու գերման ազդեցութիւնը ալ աւելի քան երբեք զօրացաւ։ Գերման դեսպանին համար հաւաստեցին թէ մեծ դեր խաղաց այս տեսակէտով։ Յետոյ Իթթիհատը անպատասխանատու կերպով գործեց։ Վտարեց օրինական վեհապետ Մուրատ պէյը և եթէ վերջին անգամ արտօնեց իր մուտքը հանրային կարծիքին վախնալուն համար էր։ Յետոյ տեղի ունեցան սպանութիւններ, լրագրողներու, որ ցեցեկով, որոնց հեղինակները անպատիժ մնացին։ Եւ դեռ ուրիշ վարմունքներ։ Այս ռէժիմը որ այնքան դժուար ծախսեր, փոխառութեամբ ապրեցաւ և կործանեց Թուրքիան։ Տրիպոլիսը պարպեց իր զինուորներէն և զիջումց Իտալիոյ գործը։ Իսկ Խորհրդարանը՞, ի՞նչ ընտրութիւններ էին եղածները։ Ընդդիմադիրները, տեղ եղաւ որ ձերբակալուեցան և ծեծուեցան, այնպէս որ մէկ քանիներ ալ մեռան։ Ոչ մէկ ատեն այսպիսի ընտրութիւն եղած էր ոչ մէկ տեղ։

Եւ ահա ծագեցաւ ապստամբութիւնը։ Ալպանացիք, յետոյ սպաները իրենց գործն...

Կացութիւնը փրկելու համար կարծիքի մարդիկ պէտք են։ Լուծում, ներում, և մարդասպաններուն պատիժ, անխտիր [illegible] փելի պայմանները պէտք է ըլլան [illegible] անկումին։

«ԽԷԼԱՍՔԵԱՐԱՆ»ՆԵՐՈՒ ՔՈՆԿՐԷՆ
ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

«Օսմանիշէր Լոյտ» հաւաստի աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ազատարար Սպաներու Միութիւնը մէկ քանի օր առաջ համաժողով գումարեր է Սելանիկի մէջ, ուր խորհրդակցութիւն կատարուեր է թերթերուն մէջ հրատարակուած ծանուցումը յայտարարութեան վրայ։ Սպաներէ կազմուած միւս քաղաքական ակումբները, ինչպէս «Հէֆզի Վաթան», «Իրշատիյէ», «Օրտու վէ Վաթան» ակումբները միացեր են Ազատարար Սպաներուն Միութեան, պայման դնելով որ չորքերը մեջքունին։ Այս համաժողովին մէջ որոշուեր է նոր պահանջումներ ընել կառավարութենէն և պահանջել որ լուծուի Երեսփ. Ժողովը և Եպարքոսութեան կոչուի Քեամիլ փաշա։ Սելանիկի սպաներուն ընկերակցութեան ներկայացուցիչներուն հետ համաժողովին ներկայ եղեր են նաև Տիրքովոյի և Սկիւպի սպաներէն ղրկուած պատուիրակութիւններ։ Ժողովին փակումէն ետքը Պոլիս ղրկուեր է տասը պատուիրակէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը որ կառավարութեան պիտի ներկայացնէ նոր պահանջումները։ Այս յանձնաժողովը Սահմանադրութեան տարեդարձին օրն իսկ ժողով գումարեր է Պոստանճըք։ Գլխաւոր և ամենակարեւոր պահանջումն է անմիջապէս լուծել Երեսփ. Ժողովը և նոր ընտրութիւն կատարել, «Հէֆզի Վաթան», «Իրշատիյէ» և «Օրտու վէ Վաթան» ընկերութիւնները Պոլիս ղրկեր են «բրօբականտիստներ», նոր անդամներ ճարելու համար։ Սելանիկի սպաներուն քաղաքականութեամբ զբաղիլը արգիլող օրէնքին քուէարկումէն ետքը, բայց ինչպէս կ'ըսուի, սպաներուն ծրագիրն է բանակէն հանել շարժումին պարագլուխները և յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ զինուորական ակումբները վերածել ոչ-զինուորականներէ բաղկացեալ քաղաքական ընկերութիւններու։ Այս ընկերութիւնները արտօնագիր պիտի ուզեն կառավարութենէն, ներկայացնելով իրենց ծրագիրը։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ ԻՐ ՊԱՐՏՔԸ ԿԱՏԱՐԵՑ
ԿԱՐԳԸ ԴԱՀԼԻՃԻՆՆ Է

«Հագգ» իր երէկուան թիւով կ'ըսէ թէ Երեսփ. Ժողովը իր հայրենասիրական պարտքը կատարեց առջի օր ծանօթ սպառնագրին առթիւ։ Հայրենիքը չկրնար երկար ատեն անիշխանութեան մէջ մնալ։ Պէտք է որ կառավարութիւնն ալ իր պարտքը կատարէ հիմայ։

ԶԻՆ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՖԷՐԻՏ ՓԱՇԱ

Պերլինէն կը հեռագրուի Յուլիս 25 թուով.— Իրիկուան թերթերը յոռետես են խիստ։ Կը կարծուի հոս թէ Զինուորական Դաշնակցութեան ընթացքն ու Ֆէրիտ փաշայի մերժումը Դահլիճին դիրքը կը խախտեն և տագնապը կը ծանրացնեն։

«ՔԱՏՐՕ ԽԱՐԻՃԻ»ՆԵՐԸ
ԱՓ Կ'ԱՌՆԵՆ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴՈՒՌԸ

«Քատրօ Խարիճի»ները որոնց թիւը բաւական շատ է, առջի օր հեռագիր մը ղրկեցին և խնդրեցին որ բարի ըլլայ նկատի առնելու իրենց ողբալի կացութիւնը։ Ստորագրողները կը խնդրեն նաև որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուին քանի որ այլեւս ծախսելիք բան ալ չունին հոգալու համար իրենց ընտանեաց պէտքերը։

ԻԹԹԻՀԱՏԸ ԿԸ ՔԱՇԷ
ՊԱՆՔԱՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՈՒՆԵՑԱԾ ԴՐԱՄԸ

Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Ռէօյթէրի թէ Իթթիհատը ետ առեր է պանքաներուն մէջ իր ունեցած հարիւր հազար ոսկիի դրամը, սակայն յայտնի չէ թէ ինչ նպատակի պիտի գործածուի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ
ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

Ծովային նոր Նախարարը հետեւեալ շրջաբերականը ղրկած է Պոլսոյ և գաւառի ծովային պաշտօնատանց.—

«Աստուծոյ ապաւինելով Բչ.էն սկսեալ ստանձնեցի Ծովային Նախարարի պաշտօնը։ Ծովային իշխանութեան վերականգնումն ու յառաջդիմութիւնները կախում ունին ամէն բանէ առաջ սպաներուն անձնուիրութենէն, անոնց հայրենասիրական զգացումներէն և մեր ազատական վեհապետին հանդէպ ունեցած մեր յարգանքէն, ինչպէս նաև Ն. Վեհափառութեան կողմէ նշանակուած պետերուն հանդէպ մեր ունեցած անձնուիրութենէն։ Պէտք է նաև որ անոնք միացած ըլլան եղբայրական կապերով։ Պէտք է որ հեռու կենանք քաղաքական հոսանքներէ, որոնք կրնան անհամաձայնութեանց տեղի տալ և ձեզ ձեր պարտքերէն շեղեցնել։ Հայրենիքին փրկութիւնը կը պահանջէ որ մենք, ինչպէս է մեր Վեհապետը, ըլլանք քաղաքականութենէ բարձր և աշխոյժ հանդիսանանք գործադիր իշխանութեան։ Կ'սպասեմ ուրեմն ծովային սպաներու հայրենասիրական զգացումներէն որպէս զի իրենց բոլոր նախանձախնդրութիւնը ի գործ դնեն իրենց պաշտօնի կատարման մէջ, նաւերական հայրենիքին փրկութեան։ Սրտանց աղօթող եմ ձեր յաջողութեան համար և վստահ եմ որ պիտի իրականացնէք իմ այս յոյսերս»։

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ

Սօֆիայէն կը հեռագրուի Յուլիս 25 թուով.—

«Միր» խօսելով նոր դահլիճին վրայ, կ'ըսէ թէ անիկա երբ սպաներուն մէկ մասը պիտի գոհացնէ, ուրիշ մասի մըն ալ դժգոհութիւն պիտի պատճառէ։ Յետոյ, հայ ալպանական խնդիրը զոր դժուար պիտի կրնայ լուծել դահլիճը, որուն գոյութիւնը կախում ունի մանաւանդ հանդէպ օսմ. տարրերուն բռնելիք ընթացքէն։ Եթէ ապակեդրոնացման հետեւի, ու ծառայ վարչաձեւեր գործածէ, երկիրը պիտի կրնայ փրկել։ Եթէ ոչ՝ աւելի վէշ պիտի ըլլայ վախճանը։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ

Ա. Զօրաբանակի հրամանատար կար-

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԻԹԹԻՀԱՏԻ ՔՈՆԿՐԷՆ

Սելանիկի «Էնտեբանտան» թերթը կը գրէ.—

Իթթիհատի կեդրոնական անդամ Միտհաթ պէյ Սելանիկ կը գտնուի քանի մը օրէ ի վեր։ Միտհաթ պէյ հոս հասած էր կազմակերպելու համար, Իթթիհատական ցոյց մը, որ, տեսակ մը բողոք պիտի ըլլար նոր Դահլիճին կազմութեան դէմ։ Միտհաթ պէյ, այս առթիւ ներկայացաւ կուսակալին որ սակայն յանձնարարեց ետ կենալ այդ ցոյցէն որ ամէն պարագայի մէջ և բացարձակապէս անպատշաճ կը նկատէր։ Կը կարծենք գիտնալ թէ Իթթիհատը բացարձակապէս որոշած է ընդդիմանալ Երեսփ. Ժողովին լուծման։ Նոր Դահլիճին կազմութեամբ, ներքին տագնապը երբեք վերջացած չկրնար նկատուիլ։

գուած է Պատերազմ. նախարարութեան դատական ճիւղին նախագահ Ֆէրիգ Էօմէր Եավէր փաշա, երկրորդ անգամ ըլլալով, Սահմանադրութենէն վերջ։

ԻՏԱԼԻԱ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՆԷ

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ Իտալիա կարեւոր գործողութեան մը չպիտի ձեռնարկէ մինչեւ որ չհասկնայ նոր դահլիճին ուղղութիւնը, որուն մասին յուսալից է։

⁂ Հաւասէն կը հեռագրեն «Թան»ի թէ երեսփոխան Փալմա որ հոն այցելած է կը յայտարարէ թէ Իտալիա պիտի պահէ Հաւասը։ Սավոյայի խաչով դրոշը կը ծածանի արդէն հոն, ինչպէս բոլոր միւս գրաւեալ կղզիները ինքնօրինութեան դրօշը պարզած են։

⁂ Իտալիոյ թագուհին պիտի այցելէ Զարին ամառն։

ԹԱԼԷԱԹ ՊԷՅ
ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ Է ԵՒ ՊԻՏԻ ՄՆԱՅ

Նախորդ նախարար և Էտիրնէի երեսփոխան Թալէաթ պէյ բացարձակ կերպով կը հերքէ այն չարամիտ զրոյցները թէ Պոլսէն փախուստ տուած է։ Կ'ըսէ թէ այս տագնապալի ժամերուն, ճշմարիտ հայրենասէրներու պարտականութիւնն է չհեռանալ Պոլսէն, հետեւաբար ինչ որ ալ պատահի, ինք Պոլսոյ մէջ է և հոս պիտի մնայ։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՍՊԱՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԴԻՐՔ ԿԸ ԲՌՆԵՆ

Ցարդ Էտիրնէի սպաները անկողմնակալ ընթացք բռնեցին և հաւանութիւն չյայտնեցին Սպաներու Միութեան պահանջումներուն։ Այս զօրաբանակին սպաները որոշեր են ամէն գնով պահել կարգապահութիւնը իրենց շարքերուն մէջ և ուշադիր պիտի հսկեն դէպքերուն ընթացքին։

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱ
ԵՒ ԽԱԼԻԼ ՊԷՅԻ ՂՐԿՈՒԱԾ ՍՊԱՌՆԱԳԻՐԸ

Պատերազմական նախարարը իր մօտ կանչեց կեդրոնի հրամանատար գեր-գնդապետ Սալիհ պէյը և անոր հրահանգներ տուաւ Խալիլ պէյի ղրկուած սպառնագրին նկատմամբ։

ՄԱՆԱՍՏԻՐԷՆ ՂՐԿՈՒԱԾ ՍՊԱՆԵՐԸ

Պատերազմական նախարարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը կը հաղորդէ թերթերուն. «Թերթերէն ոմանք գրած էին թէ պատերազմական ատեանին առջեւ դատուելու համար Մանաստըրէն ղրկուած սպաները ազատ արձակուեր են։ Սակայն այս սպաները ամբաստանութեան ներքեւ ըլլալով, բնականաբար բանտարկուած պիտի մնան, մինչեւ որ զանոնք դատելու կոչուած պատերազմական ատեանը իր վճիռը արձակէ։ Միայն թէ օրէնքի համաձայն չըլլալով զանոնք հաղորդակցութենէ զրկելը, այս արգիլքը վերցած է»։

ԱԼՊԱՆԱՑԻ ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ
ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԵՆ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Օսմ. գործակալութեան հասած տեղեկութեանց համաձայն, Բրիշթինայի մէջ ապստամբներու խումբի մը հրամանատարութիւնը ստանձնող Եազովաթի Րիզա պէյ առջի օր Նոր դահլիճը շնորհաւորած է հեռագրաւ։

ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ ՓԱԽԵՐ Է (՞)

Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը սա արտառոց հեռագիրը կը հրատարակէ, Սելանիկէն քաշուած, յուլիս 11 թուով.—

Իրիկունը Ապտ-իւլ-Համիտը փախցուցին Ալաթինի քէօշկէն։ Կատարելապէս գործադրուեցաւ արտասահման փախած Իզզէթ փաշայի ծրագիրը, զոր Ապտ-իւլ-Համիտը փախցնելու համար պատրաստած էր անոր գահընկէցութենէն ետքը։ Քէօշկին պահապան սպաները շահուեցան մեծ գումարով մը։ Ապտ-իւլ-Համիտ, ծախուած այդ սպաներուն հետ, Ալաթինի Քէօշկէն դուրս ելաւ կնոջ հագուստով։ Հին ռէժիմին պատկանող երկու անձ Համիտը դիմաւորեցին և նոյն իսկ այդ գիշերը անոր հետ փախան Սելանիկէն։ Այս զրոյցին ստուգութեանը վրայ կը պնդուի, որովհետեւ ժողովրդեան մէջ ստոյգ բազմութիւն մը դէպ ի Ալաթինի Քէօշկը կ'երթայ։

«ԷԷՆԻ ԿԱԶԷԹԱ»
ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՂԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՔԱՐՈԶԷ

«Մենք մեր բոլոր ուժով հակառակած ենք ապօրինութիւններու, քմահաճ անօրինութիւններու, սպառնալիքներու և ոտնակոխման ու վրէժխնդիր ձեռնարկներու։ Մենք հետեւաբար առաջինը կը հանդիսանանք նմանօրինակ սպառնալիք մը ընողները քննադատող։ Բայց կը կարծենք թէ Երեսփ. Ժողովին Նախագահին պարտքն էր նամակը նախ և առաջ կառավարութեան յանձնել, և ոչ թէ Խորհրդարանին մէջ կարդալ, որպէս զի փոթորիկի մը տեղի չտար։ Արդիւնքը նոյնը պիտի ըլլար գործնապէս։ Եւ արդէն տարբեր բան չկրնար ըլլալ։ Ի՞նչ օգուտ աւելորդ յուզումներու տեղի տալ, երբ երկիրը ամէն ատենէ աւելի պէտք ունի հանդարտութեան և պաղարիւնութեան։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՃԱՄԲՈՒ ԾԱԽՔ

Ալպանիոյ պատուիրակութեան նախագահ Րէչիտ Աքիֆ փաշայի 20 հազար և Սիւլէյման փաշայի ու Տանիշ պէյի ալ 10 հազարական դրուշ ճամբու ծախք տրուեցաւ։

«ԹԷՐՃԷՄԱՆ»Ի ԿՐԱԿՈՏ ՏՈՂԵՐԸ
ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ ԼՈՒԾԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ

Աղէտը տագնապալի շրջան մը կ'անցնէ։ Այսօր, Երեսփ. Ժողովին հետ խաղցողները՝ թող չմոռնան թէ կրակի հետ կը խաղան։ Բերաններու մէջ կը հնչէ թէ յեղափոխութիւն պիտի ծագի, բայց անոնք չեն մտածեր կոր որ, եթէ խրամատ մը բացուի, հոսանքը ամէնքը կ'առնէ կը տանի։ Այսօր, վայրկեան մը այնպէս ենթադրենք որ Երեսփ. Ժողովը օրինական կազմ չունի։ Բայց եթէ վաղուան երեսփ. Ժողովին հանդէպ ալ սահմանադրութեան բոլորովին հակառակ տարր մը ելլայ ըսէ որ, «Երեսփ. Ժողով բնա՛ չենք ուզեր», այն ատեն ի՞նչ պիտի ըլլայ։

ՀԱՇՈՒԵՏՈՒՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Զինուորական պիտոյից ճիւղին գործածութիւններն ու հաշիւները քննելու համար յանձնաժողով պիտի կազմուի, տեսնելու համար թէ իրօք զեղծում գործուա՞ծ է թէ ոչ։

ԽԷԼԱՍՔԵԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ ԵՒ «ԹԱՆԻՆ»Ի ԵՐԷԿԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

Ազատութեան միակ պահապանը՝ Երեսփ. ժողովը՝ նախատակոծ կ'ըլլայ իրեն «Թանին», և «չիգմէ»ի բիրտ հարուածով մը կ'ուզուի տապալել զայն։ Յայտարարութիւնը հրատարակողները խօսքը կ'ընեն հանրային կարծիքի, Ազատութեան ու Սահմանադրութեան, բայց իրենք դարձեալ նոյն այդ յայտարարութեան մէջ կ'սպառնան։ Իրենք են քաղաքականութեան խառնուողը։ Այս կերպով վիճաբանութեան նստողները պէտք է հանդուրժեն քննադատութեան՝ որ կարելի ըլլայ իրենց խօսքին անկեղծութեանը վստահիլ։ Գրիչի դէմ սուրով վիճաբանութիւն չըլլար։ Ազատութեան, Սահմանադրութեան անունով հրապարակ նետուողները երբ իրենք սուրի ու արիւնի խօսք կ'ընեն, ինչպիսինքն հերքած կ'ըլլան։ Ահա ասոր համար կ'ըսենք որ այսօր Պոլսոյ մէջ ազատութիւն և սահմանադրութիւն չէ մնացած։ Այսօր գրաքննութիւն չկայ, պաշարման վիճակ չկայ, պատերազմական ատեան չկայ, բայց գրուած ամէն մէկ խօսքին դէմ անկուած սուրին մը սպառնալիքը կայ։ Եթէ հայրենիքին ազատարարները այս կերպով փրկել կ'ուզեն հայրենիքը, կը սխալին։ Հայրենիքը այս կերպով չի փրկուիր, ընդհակառակը կը փճանայ։ Երեսփ. Ժողովին լուծումը եթէ պէտք է, հարկ է որ օրինական ճամբով տեղի ունենայ։ Յայտարարութիւնը կ'ըսէր թէ քննութիւն պէտք է կատարուի զեղծումներու մասին, մինչ տակաւին անոր մելանը չորցած, ուղղակի սպառնալիք տեղի կ'ունենայ ժողովին դէմ։ Իսմայիլ Հագգը պէյ ի վերջոյ կ'ըսէ թէ կ'սպասեն որ Նազըմ փաշայի տուած հաւաստիքները ի գործ դրուին։ Այն ատեն Երեսփ. Ժողովը իր վստահութիւնը չպիտի զլանայ իրեն։

ՀԱՑԻ ՍՈՎ

Առջի իրիկուն Շէհիր Էմինիի շրջակաները հացագործներու և նպարավաճառներու խանութը հաց չէր գտնուեր։ Այս պարագան ժողովուրդը յուզումի մատնեց։ Ամէն մարդ ձեռքը դրամ ունենալով հանդերձ, հացէ զրկուած էր։ Այս առթիւ հեռագրատան պաշտօնեան հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց քաղաքապետին.—

Հացագործներու և նպարավաճառներու մօտ հաց չկայ։ Թաղապետական չավուշներն ալ չգտան։ Ես ինքս, հեռագրատունը «Նէօպէթ» կ'սպասեմ։ Ընտանիքս տունը իսկ զաւակներս ալ քովս հեռագրատունը հացի կ'սպասեն։ Հաճեցէք ինծի օխա հաց ղրկել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՃԻՐ

Յոյն երիտասարդի մը կողմէ Սելանիկի մէջ սպաննուեցաւ Տօքթ. Անտօնաքի։ Մարդասպանը՝ Եանի՝ ձերբակալուեցաւ։ Իր վրայէն գտնուեցաւ նամակ մը, ուրկէ յայտնուեցաւ թէ պաշտօն ստանձնած էր ծրագրաւոր խմբակի մը կողմէ և շաբաթ մը առաջ Սելանիկ եկած էր ի գործ դնելու համար իր ոճիրը։ Տօքթ. Անտօնաքի Իթթիհատի լիտըրներէն նկատուած էր. «Րումէլի» կ'ըսէ թէ մարդասպանը ինք խոստովանած է թէ այս սպանութիւնը գործած է փոխան... հինգ ոսկիի։ Քննութիւնը կը շարունակուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻ ԻՐ ԿԱԶՄԱԼՈՒԾԵԱԼ ՎԻՃԱԿԸ

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ԾՆԻ ԵՒ ԿԸ ՄԵՌՆԻ ԴԱՐՁԵԱԼ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը երէկ նիստ գումարեց ժամը 3.5ին, ատենապետութեամբ Հայկ էֆ. Խոճասարեանի։ Ներկայ էին 45ի չափ երեսփոխաններ։

Ատենադպիրը յայտարարեց թէ Շատախի Գարահիսարի երեսփոխան Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան մեռած է և իր ցաւակցութիւնները յայտնեց և այս առթիւ «հոգոց» մը կարդացուեցաւ։

Ատենապետ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան իր զբաղումներուն առատութեան պատճառաւ հրաժարական կը ժառուցանէր ատենապետութենէն։

Արբ. էֆ. Գասպարեան առաջարկեց մերժել այդ հրաժարականը։

Քուէի դրուելով Ժողովը միաձայնութեամբ մերժեց այդ հրաժարականը

Բ. Զարդարեան գիտել տուաւ որ միաձայնութեամբ չէ, այլ ստուար մեծամասնութեամբ։

Իրենց բացակայութիւնները կը ծանուցանէին Զօհրապ, Պ. Հալաճեան, Մ. Շիրինեան, Ցովսէփ Գազազեան էֆենդիները և Գնել վրդ. Գալէմքերեան։

Ատենապետը Ժողովին հաղորդեց ներքին դիւաններու կազմութիւնը, անոնցմէ միայն Նախաձեռնութեան դիւանը չէր կազմած իր դիւանը և որոշուեցաւ վերստին հրաւիրել որ անոնք ալ կազմեն, քանի որ ամէնէն շատ գործ ունեցող դիւանն է։

Վարչութիւնը նամակով մը կը ծանուցանէր թէ Գ. Զէյթուն, Լեւոն Տէմիրճիպաշեան և Թագւոր Արևեան հրաժարած են վարչութենէն և ետ չեն առած հակառակ կրկնակի դիմումներու եւ կ'առաջարկէր նոր ընտրութիւն կատարել։

Ա. Գասպարեան. — Պէտք է որ հրաժարականները հոս բերուին։

Ս. Պատրիարքը. — Վարչութեան երեք անդամները իրենց հրաժարականները ղրկած ըլլալով, Քաղաք. Ժողովը չի կրնար նիստ գումարել եւ փոքրամասնութեամբ առած իր որոշումները այս Ժողովին խմբծանքներուն կ'արժանանան. Թէեւ կը յուսայինք ետ առնել տալ այդ հրաժարականները բայց կարելի չեղաւ. Ժողովը ուրեմն անգամալուծեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուի եւ շատ մը կարգ խնդիրներ կան, որոնք անլուծելի կը մնան։ Կրօն. Ժողովն ալ պակաս անդամներ ունի, բայց անոնք գոնէ մեծամասնութիւն կը գոյացնեն, սակայն երբ Խառն Ժողով կ'ըլլայ, դարձեալ մեծամասնութիւն չի գոյանար։ Պէտք է լուծել այս խնդիրը. կացութիւնը տագնապալի է, վարչութեան այս կազմալուծեալ վիճակին մէջ, Պատրիարքը չի կրնար պատասխանատու ըլլալ։ Ասկէ առաջ այս Ժողովը որոշեց որ Ղեւոնդ վրդ.ի կալուածները փոխանցուին, մինչեւ չերթալու համար եւ սակայն կարելի չեղաւ այդ կալուածները փոխանցել դեռ։

Ատենապետ. — Խնդրէին կը չփրէք կոր Ս. Հայր, այս Ժողովին մէջ ըսուածները, չէք կրնար խմբծանք անուանել։

Ս. Պատրիարքը. — Կացութիւնը ծանր է. այդ կալուածները անվրէպ կրնան կորսուիլ. վարչութեան անդամները որքան ալ բարեխօսութիւն ունենան այլեւսաւելու, դարձեալ չեն կրնար պատասխանատու ըլլալ երբ ծանր կացութիւններ ստեղծուին։

Ա. Գասպարեան. — Նախ խորին ցաւով կը յայտնեմ որ Նախագահ Սրբազանը, այս Ժողովին մէջ եղած քննադատութիւնները խմբծանք կը նկատէ. այս Ժողովը շատ բարձր է և վարչութիւնները անկէ կը բղխին։ Պէտք է այս խնդիրը լուծել և սակայն ատոր համար հարկ է որ հրաժարականները հոս գան և միայն այս կերպ նամակով մը չենք կրնար հրաժարականները նկատի առնել։

Ս. Պատրիարքը. — Ձեզի կը ներկայացնեմ ուրիշ հրաժարականներ ալ։

Կարդացուեցաւ Տիրան Երկանեան և Գույումճեան էֆ.ներու հրաժարագիրը, որոնք նոյնպէս կ'յայտարարէին թէ վարչութիւնը կազմալուծեալ է և մեծամասնութիւն կարելի չէ գոյացնել և պատասխանատու չի մնալու համար ստիպուած են հրաժարիլ։

Հ. Արամեանց. — Այս խնդիրը անմիջական կերպով նկատի առնելու ենք, որովհետեւ խիստ կարեւոր է. արդէն երկու ամիսէ ի վեր ամէն ոք գիտէ՝ Ժողովներուն վիճակը և հայ Ժողովուրդը իր գլուխը ունի վարչութիւն մը որ բնական չէ իր պաշտօնին։ Ծիծաղելիք կեանք մը է որ այնպէս անհնար է որ այս Ժողովը չունենայ։ Մէկ կողմ դնենք քաղաքականութիւնը. կացութիւնը տագնապալի է. փոխանակ երկար վիճաբանութիւններու անմիջապէս վարչութիւնը լուծեալ համարինք և յառաջիկայ նիստին համար նոր ընտրութիւն որոշենք։

Ատենադպիր. — Այսօր մեզի ներկայացուած խնդիրը հինգ հրաժարագիրներու խնդիրն է, որոնց երկուքը հոս են և այս վերջիններն ալ պատճառաբանեալ են. ըստ օրինի պէտք է որ ներքին դիւաններուն յղենք նախաքննութեան համար և միայն անկէ վերջն է որ Ժողովը կ'որոշէ պէտք եղածը։

Գ. Տէր Մովսէսեան. — Ասկէ առաջ ալ վարչութեան անդամներէն Վահան էֆ. Փափազեանի կողմէ պատճառաբանեալ հրաժարագիր մը տրուած էր և Ժողովին որոշումով հոս բերուեցաւ. արդ հիմա ալ նոյն երեք հրաժարականները պէտք է հոս գան։ Հետեւաբար անտեղի է Պատրիարքին դիտողութիւնը. ինք պէտք էր մէկ անգամէն ըսէր թէ՛ վարչութիւնը անգամալուծեալ է և իր որոշումները ճիշդ ասոր համար կը քննադատուէին։ Պատրիարքը վարչութեան այս կազմալուծեալ վիճակին առթիւ մեզմէ ճար մը կ'ուզէ. և սակայն այդ ճարը ինք վարչութիւնը կրնայ խորհիլ։ Վարչութիւն մը իր ներքին կազմութեան վերաբերեալ խնդիրները ինք կը լուծէ և ոչ թէ զինքը ընտրող Ժողովին կը դիմէ։ Իր այն անդամները որոնք կը բացակային ու նիստերը ամուլ կը դարձնեն, անոնց հրաժարականը թող հոս բերէ և անոնց տեղ նորեր ընտրելու առաջարկ թող բերէ. իսկ եթէ վարչութիւնը ինքն իր մէջ անհամաձայն է, այն ատեն թող հաւաքաբար հրաժարին։ Իսկ թէ մենք զիրենք կը խմբծենք և թէ իրենք պատասխանատու չեն, եթէ օրինակի համար Ղեւոնդ վրդ. մեռնի, ատոնք կը մերժեմ։ Վարչութիւնը միշտ պատասխանատու է, մանաւանդ այդ Ղեւոնդ վրդ.ի խնդրին մէջ, քանի որ այս Ժողովը, այդ մասին նախապէս տրուած որոշումով բնաւ չկաշկանդեց զիրենք և արտօնեց որ կալուածները փոխանցելու համար հարկ եղած ծախքերը ընեն. եթէ վարչութիւնը այդքան ապիկար է այս Ժողովին կողմէ տրուած որոշման ոգիին չի թափանցելու աստիճան, երբեք պատասխանատուութենէ զերծ չի կրնար համարուիլ. և վարչութիւն մը որ այս վիճակին մէջ է, ողբալի է։

Բ. Զարդարեան. — Մենք չափազանց գոհ ենք Պ. Դաւիթ Տէր Մովսէսեանի այս յայտարարութիւններէն, քանի որ իրենց բերած վարչութիւնն է ասիկա։ Վարչութեան անդամներուն կողմէ հոս բերուած հրաժարականներուն մէջ կարգ մը ամբաստանութիւններ կան (իրենց անդամակիցներուն հանդէպ. կ'առաջարկեմ որ այդ խնդիրը անմիջապէս նկատի առնուի՝ առանց նախաքննութեան ղրկելու։ Մեր ազգին առջեւն է ահա կազմալուծեալ և գոյութենէ զուրկ վարչութիւնը։

Գ. Տէր Մովսէսեան. — Վարչութիւնը ի՞նչ կ'ըսէ այս մասին։

Տիրան Երկանեան (վարչութեան հրաժարեալ անդամներէն). — Ինչ որ պիտի ըսեմ իմ անձնական կարծիքս է. բացակայ անդամներու խնդիրը եթէ նոր բերած ենք հոս, պատճառը այն է որ անոնք դեռ նոր վերջնականապէս իրենց հրաժարականները ներկայացուցած են։ Այդ բացականերուն մէջ կան անդամներ որոնք երկու նիստի չեն գար և մէկ նիստին կուգան, որպէս զի չհրաժարեցուցուին։ Ես և ընկերներէս ոմանք Ժողովներուն կանուխէն ներկայ կը գտնուինք, բայց երբ միւսները չեն գար, ի՞նչ կ'ուզէք որ ընենք։ Ես այս վերջին նիստին մէջ առաջարկեցի ներկայ ընկերներուս որ հաւաքաբար հրաժարական տանք. բայց կարելի չեղաւ այդ մասին համաձայնութեան մը գալ, ուստի ես և Գույումճեան էֆ. հրաժարեցանք։ Հիմա հրաժարողներուն թիւը 5 է, երեքը Եւրոպա են և երկուքն ալ միջային կերպով բացակայ, որով չորս հոգի կը մնայ ամբողջ վարչական կազմէն։ Ա՛լ ձեզի կը մնայ նկատի առնել այս պարագան և նոր ընտրութիւն կատարել։

Ատենապետ. — Հինգ հրաժարականներուն մէկ մասը պատճառաբանեալ է. ըստ օրինի կ'առաջարկեմ նախաքննիչ դիւանին ղրկել. իսկ թէ՛ ամբողջ վարչութիւնը կազմալուծեալ է. այդ մասին ոչինչ կարելի չէ ընել այժմ, քանի որ հրաժարականները ամբողջովին մեր սեղանին վրայ չեն։

Զօյներ. — Բայց արդէն սրբազան նախագահն իսկ ըսաւ թէ՛ կազմալուծեալ է։

Վ. Թէքէեան. — Կազմալուծեալ ըլլալը կամ ոչ, քուէի դրէք։

Բայց որպէսզի այս խնդիրը քուէի դրուէր, հարկ էր որ Ժողովը օրինական մեծամասնութիւն ունենար, մինչդեռ հոն գիւ 64 հոգի ներկայ էին և հետեւաբար, ատենադպրի գործողութիւնները չշարունակուեցան՝ մինչեւ որ մեծամասնութիւն գոյանար։

Ժողովը դարձեալ ձեռք առաւ Գատըգիւղի խնդիրը։

Բ. Զարդարեան, Ա. Վռամեան և Բ. Հայրիկեան էֆ.ները այս անգամ Գատըգիւղի ուսուցչական խնդրին առթիւ հարցապնդում կ'ուղղէին, նախապէս տրուած հարցումին պատասխանը անգոհացուցիչ նկատած ըլլալով։ Ցիշեալ երեսփոխանները կ'ըսէին թէ՛ վարչութիւնը անիրաւաբար վարուած է Գատըգիւղի ուսուցիչներուն հանդէպ և հարկ եղած խիստ պատիժը չէ սահմանած «օրինազանց», «զըրպարտիչ» և «զեղծարար» Թաղ. Խորհուրդի մը հանդէպ՝ որպիսին է Գատըգիւղի նախորդ Թաղ. Խորհուրդը։ Տրուած պատիժը կ'ըսէին միակողմանի և անբաւական է։

Ա. Վռամեան. Գատըգիւղի ուսուցչական այս հարցը, կապ ունի վարչութեան անկազմակերպ ու կազմալուծեալ վիճակին հետ։ Եւ արդէն ի՞նչ է պատճառը որ մեր Ազգ. Վարչութիւնը հասած է իր այսօրուան վիճակին և ինչո՞ւ Քաղ. Ժողովի անդամները յաջորդաբար կը հրաժարին։ Մեր Ազգ. գործերուն մէջ մտնողները նախ խանդավառութիւնով գործի կը ձեռնարկեն և սակայն չեն կրնար նոյն խանդով շարունակել ու բնականաբար գործ չեն կրնար տեսնել։ Երկու երեք տարուան ընթացքին քանի՞ երրորդ անգամն է որ վարչութիւններ կազմեցինք և Բ. Դրան ներկայացուցինք վաւերացնելու համար։ Եւ ազգը նոյն իսկ խայտառակ կ'ընենք կառավարութեան առջեւ։ Այն բոլոր եղածները զորս վարչութիւնը կուզէ բեռցնել երիտասարդներու ուսին և կը մեղադրէ զանոնք թէ՛ կարգը չեն պահպաններ և ազգային արժանապատուութիւնը ոտնակոխ կ'ընեն, և սակայն այդ միեւնոյն վարչութեան անդամները իրենք են որ չեն կրնար ինքզինքնին յարգել տալ։ Գատըգիւղի խնդիրը գիտէք, մէկ քանի երիտասարդ ուսուցիչներ՝ անիրաւաբար վտարուած վարժարանէն՝ ավ առած էին վարչութեան դուռը։ Ուսուցիչներու այս շարժումը իրապէս չներելի է. ես այնքան չեմ հետաքրքրուիր թէ՛ անոնց համար նիւթական ի՞նչ փոխարինութիւն եղած է և կամ ի՞նչ պիտի ըլլայ. խնդիրը այդ ուսուցիչներուն բարոյական գոհացում տալուն վրայ է։ Մենք այս Ժողովին մէջ խօսած ենք ամէն տեսակ խնդիրներու մասին, Երուսաղէմի խնդիրը օրերով վիճաբանութեան դրած ենք, բայց բնաւ խօսած ու զբաղած չենք ուսուցչական խնդրին վրայ՝ որ մեր ազգին համար ամենէն կենսական հարցն է։ Արդեօք մեր դըպրոցները միմիայն խեղճ մարդոց ապաստանարա՞նն են, թէ այդ շէնքերուն մէջ մեր ապագայ սերունդն է որ պիտի կըրթուի։ Գատըգիւղի ուսուցչական խնդիրը ցոյց կուտայ մեզի թէ՛ Ամիրայական սովորութիւններն են որ կը շարունակուին։ Ուսումնական Խորհուրդին տեղեկագրէն յետոյ — որ պէտք է ըսել, այնքան անաչառ կերպով պատրաստուած է — Քաղաք. Ժողովը պէտք էր իրաւունք տար ուսուցիչներուն ու խստօրէն պատժէր Թաղական Խորհրդոյ անդամները այդպէսով ցոյց տալու համար թէ՛ մենք ուսուցիչներու համար միշտ յարգանք մը ունինք և անոնք բարձր են։ Ձեր խղճին կը դիմեմ պարոններ. իրաւո՞ւնք է որ վարչութիւնը անմիջապէս պատժէ Գում գափուի ցաւալի դէպքին հեղինակները՝ առանց քննելու, և անդին ամբաստանուած Թաղ. Խորհուրդի մը մասին միայն պարսաւանք յայտնէ, երբ անիկա զեղծում գործած է։ Եթէ այս կարգի անիրաւ որոշումներուն դէմ այս Ժողովը չի բողոքէ, այն ատենն է որ մեր արժանապատուութիւնը չենք կրնար պահել ու չենք ալ կրնար ո և է յարգանք ներշնչել։ Ազգ. Իշխանութիւնը միայն իրմէն տկարին վրայ ցոյց տալու չէ իր ուժը այլ իրեն հաւասարին ալ. եթէ ատ է միայն մեր գործը այն ատեն փակենք այս Ժողովին դռները։ Մեր ազգ. իշխանութիւնները պէտք է բարձր ըլլան, ամէն տեսակ կուսակցական նեղմիտ հայեցքներէ մանաւանդ անոնք որ միշտ մեր երեսին կը զարնեն «կուսակցականութիւնը»։ Այս Ժողովը պէտք է ապացուցանէ թէ՛ էֆէնտի, աղա կուսակցական եւայլն չկան իրեն համար, այլ մի միայն կայ իրաւունք և արդարութիւն և Արդարութեան համար այս խնդիրը պէտք է լուծել. որովհետեւ նոյն իսկ այս պահուս իսկ այդ միեւնոյն զեղծարար Թաղ. Խորհուրդը, Վարչութեան, Ուսումն. Խորհուրդին և մեր քիթին կը խնդան։

Դ. Տէր Մովսէսեան առաջարկեց խնդիրը ղրկել նախաքննիչ դիւաններու, և անոր եզրակացութիւնը լսել յետոյ անցնիլ օրակարգ։

Այս բանաձեւը քուէի դրուեցաւ և մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ խնդիրը ղրկել Դաստիարակութեան և Իրաւասութեան դիւաններուն և առաւելն մէկ ամիս պայմանաժամ տալ՝ իրենց տեղեկագիրը բերելու համար։

Գում գափուի երիտասարդները Վարչութեան կողմէ իրենց մասին տրուած անիրաւ որոշման դէմ հանրագրութիւն մը ղրկած էին Ազգ. Ժողովին։ Ժողովը անհետեւանք թողուց զայն, նկատելով որ փոխանակ Թաղ. Խորհուրդին կողմէ հաստատուելու, կնիքը հասարակ էր, հանձ բազմութեան տակ դրուած ստորագրութիւններ։

Ժողովը ընդունելով հանդերձ Ազգ. Երեսփոխան Վահան էֆ. Փափազեանի ազատակարութիւնը, 16ի դէմ 23 ձայնով ընդունեց անոր հրաժարականը՝ Ազգ. երեսփոխանութենէ։

Մելքոն էֆ. Կիւրճեան գրով մը կը հարցնէր Վարչութեան թէ՛ Ազգ. Պատրիարքարանը քանի՞ չէ՞ պիտի ըլլայ թէ՛ փայտաշէն։

Այս մասին Դաւիթ Տէր Մովսէսեան և Ց. Շահրիկեան էֆ.ները զանազան դիտողութիւններ ըրին։

Վաղարշապուհ էֆ. Մանուկեան հարկ չտեսաւ Պատրիարքարանի շինութիւնը դադրեցնելու, ինչպէս պահանջած էր Շահրիկեան էֆ., և պէտքը չտեսաւ Վարչութենէն բացատրութիւն խնդրելու, հասկնալու համար թէ ինչ պէտք կա՞յ անպատճառ փայտաշէն ընդհուցանելու Պատրիարքարանը։

Վռամեան էֆէնտի. — Վարչութեան պէտք է հարցնել թէ ի՞նչպէս իր ձեռք անցած գումար մը առանց Ժողովին կամքին հարցնելու յատկացուցեր է այդ նպատակին, մինչդեռ թերեւս Ժողովը կրնար զայն կրթական կամ աւելի կենսական պէտքի մը յատկացնել։

Վարչութեան կողմէ Երկանեան էֆ. յայտնեց թէ ի վիճակի չէ պատասխանելու այդ հարցման, որովհետեւ այդ մասին տեղեկութիւն անգամ չունի։ Ըսաւ նաեւ թէ ինք նոյն իսկ հակառակ էր Գումգափուի շինուելու մտածման։

Տքթ. Թիւլեան. — Կա՛մ իրար կը գովեն կոր, կամ իրար կը պարսաւեն կոր։

Շիրինեան էֆ. իբր երեսփոխան խօսք առնելով յայտնեց թէ այս խնդիրը Պատրիարքարանի պիւտճէին հետ բնաւ առընչութիւն չունի, հետեւաբար՝ Ժողովին իրաւասութենէն դուրս է անով զբաղիլ։

Շահրիկեան էֆ. բողոքեց պիւտճէի այս անտեղի մեկնութեան դէմ։

Տօքթ. Թիւլեան ալ գիտել տուաւ թէ Ժողովը արդէն անգամ մը զբաղած էր այս խնդրով, երբ ինք առաջարկ բերած էր որ ծանօթ գումարը յատկացուի կեդր. վարժարանին շինութեան։ Այն ատեն, Ժողովը ինք որոշած էր որ Պատրիարքարանի շինութեան յատկացուի գումարին մէկ մասը։

Առաջարկուեցաւ վիճաբանութեանց փակում, և 15 քուէով ընդունուեցաւ Դաւիթ Տէր-Մովսէսեանի առաջարկը՝ որ կը յանձնարարէ Վարչութեան Պատրիարքարանի շինութեան խնդիրն ու հաշիւները Ժողովին բերել նոյնիսկ յառաջիկայ նիստին։

«ԼԵՒԱՆԴ ՀԷՐԱԼՏ»Ի

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

Զարմանալի լուր մը հրատարակուեցաւ երէկ թերթերուն մէջ.—

Նոր դահլիճը որոշեր է ջնջել այն արգելքը որով Սուլթանին ուղղուած հեռագիրները և հաղորդակցութիւնները չէին հասներ Ն. Վեհափառութեան, ինչպէս չէին հասած վերջին անգամ նահանգային բանակներէ իրեն ղրկուած հեռագրերը։

Աւելորդ է ըսել թէ, քիչ մը շատ արհամարհանք մըն էր ասիկա Սահմանադրութեան հանդէպ. Ամէն երկիրներու մէջ քաղաքացիներուն նամակներուն գաղտնիքը անբռնաբարելի է. Շատ աւելի անբռնաբարելի պէտք է ըլլար Վեհապետին թղթակցութիւնը։ Հոս, Պոլսոյ մէջ վեհապետին հասցէին ուղղուած գրերը գրաւուած են։ Ապա ուրեմն ի՞նչ չեն ըլլար մասնաւորներու նամակներն ու հեռագրերը։

Եւ ո՞վ է այս անհաւատալի և սակայն ճշմարիտ լուրին հեղինակը։ Առանց ծայրայեղ հետաքրքրութիւն մը ունենալու, կուզէինք գիտնալ ասիկա։ Արդեօք Թղթատարական և հեռագրական նախարար Թալէա՞թ պէյը։ Չենք կարծեր, չենք կարծեր նաև որ անիկա նախաձեռնարկ եղած ըլլայ այս տեսակ միջոցի մը։ Անշուշտ նախարարաց խորհրդոյ որոշմամբ և վարչապետին վաւերացմամբ էր որ այս բանը տեղի կ'ունենար, որովհետեւ տարակոյս չկայ թէ այս տեսակ բան մը չկրնար իրականանալ առանց կառավարութեան պետին գիտութեան։ Ուրեմն ամբողջ Սայիտ փաշային վրայ է որ կը ծանրանայ պատասխանատուութիւնը այս անլուր զեղծումին։

Մարդ չի կրնար երեւակայել վարչապետ մը որ կարելի նկատէ զրկել վեհապետը իր թղթակցութենէն։ Եւ ի՞նչ պարագաներու մէջ։ Այն պահուն՝ ուր երկիրը այնքան հազարումէկ դժուարութեանց մատնուած է, և վեհապետը ամէն ատենէ աւելի պէտք ունի տեղեկութեան և լոյսի։ Ու ի՞նչ կ'ըսէ կառավարութիւնը Սուլթանին.— Տեղեկութի՞ւն կ'ուզէք։ Պիտի ունենաք միայն այն տեղեկութիւնները... որ մենք պիտի ուզենք որ հասնին ձեր ձեռքը։ Գալով լոյսին, մենք ենք որ աշտանակը ձեռքերնիս բռնած ենք, որ ձեզ պիտի լուսաւորենք։ Գուցէ Իթթիհատը ասանկ գացած է մինչեւ իսկ, ըսելով «Պետութիւնը ես ինքս եմ»։

Անիկա բռնապետութիւնը տապալեց և յետոյ ինք անոր մէջ ինկաւ, այն տարբերութեամբ որ երբեմն Սուլթանն էր բռնապետը և նախարարներն ու ազգը իր զոհերն էին, մինչդեռ նոր ռէժիմին օրով, նախարարները եղան բռնապետ և Սուլթանը եղաւ իրենց առաջին զոհը, ազգն ալ իր կարգին։ Եւ այս բոլորը Սայիտ փաշայի վարչապետութեան օրով, որ իր կեանքին վերջին օրերը, իրեն նշանաբան ունեցաւ Իթթիհատը։

Ցառաջդիմութենէ իյետադիմութիւն, կամ աւելի ճիշդ խեղաթիւրելով յառաջդիմութիւն։ Ահ, անշո՛ւշտ է որ մենք չենք սիրեր փրկիչները, ըլլան անոնք զինուորական կամ քաղաքացի։ Ոչ, չենք սիրեր զանոնք, որովհետեւ ընդհանրապէս ոչինչ կը փրկեն։ Նաբոլէոն Գ. 1851ին Ֆրանսայի փրկիչ հռչակուեցաւ, բայց հազիւ քսան տարի անցաւ, Ֆրանսա խեղդուած, ողբալի վիճակի մը հասած էր։ Երիտասարդ—Թուրքերը փրկեցին Թուրքիան բռնապետութենէն, յայտնի է թէ ինչպէս, որովհետեւ իրենց գործը մէջտեղն է։

Նոր Դահլիճը կազմուած է լաւագոյն տարրերէ որոնք ամենէն աւելի փորձառուներն, և եթէ ազատ գործեն, ապահով պիտի կրնա՛ն հայրենիքը փրկել։ Բայց պիտի տեսնէք թէ փրկիչները չպիտի դադրին մեզ կորսնցնելու։

Մենք իթթիհատին հետ պիտի ըլլայինք, եթէ անոնք գիտնային կառավարել, և ապահովել Թուրքիոյ գոնէ բարեկարգման ընդունակ աշխատութեան մը հիմերը։ Այսօր մենք սրտանց կը միանանք այն կառավարութեան որ պաշտօն ունի անցեալին սխալները դարմանելու։ Բայց մտահոգ ենք։ Ապագան մթին և անստոյգ կ'երեւի մեզի։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԻ ՆՊԱՍՏԸՆԿԱԼՆԵՐԸ

Տնտես. Խորհուրդի երէկի նիստին մէջ ատենապետ Եդուարդ Շիրինեան առաջարկեր է գրել Վարչութեան որպէս զի դադրեցնէ Կեդրոնականի 45ի մօտ աղքատիկ ուսանողներու, մինչեւ այսօր տրուած նպաստի գումարը, այն առարկութեամբ թէ՛ նպաստը Համալսարանական ուսանողներու պէտք է տրուի։ Խորհուրդին միւս անդամները սակայն ընդդիմացեր են Շիրինեան էֆ.ի, քանի որ ո և է խիղճ և արդարութիւն չեն ներեր որ երկրորդական վարժարանի մը աղքատիկ ուսանողները յանկարծ, Շիրինեան էֆ.ի քէֆին համաձայն, զրկուին թէ՛ ուսումէ և թէ չոր հացէ մը՝ որ ապահովաբար Տնտես. Խորհուրդի ատենապետը իր գըրպանէն չէ որ կուտայ։ Շիրինեան էֆ. մասնաւորապէս այդ կարգադրութիւնը կ'ընէ եղեր անոր համար որ դրամ չկայ. բայց եթէ Շիրինեան էֆ. «գօմիսիօն»ի զանազան հաշիւներ չի հաներ և անցեալ տարի Եօռնէկսուի դրամով գնէր Բերայի կալուածը — ոչ հիմակուան գնովը — այսօր այդ կալուածէն աւելորդ 600 ոսկի մը պիտի գոյանար և այսօր ուսանողները իր քէյֆին համաձայն անօթի փողոցը նետուելու չպիտի դատապարտուէին։ Բայց, ինչ որ ալ ըլլայ, Շիրինեան էֆ.ի կարգ մը սխալներուն համար Ազգը իր զաւակները հացէ և ուսումէ չի զրկեր երբեք. ասիկա թող լաւ գիտնայ Տնտես. Խորհրդոյ ատենապետը։

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐ

Բանկալթիի գերեզմանատան պատը երեք մետր ներս շինուած ըլլալով, Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ առաջարկուեր էր Վարչութեան որ արտօնութիւն տան քակելու և նորը շինելու։ Միւս կողմէ Կալուածոց Հոգաբարձութիւնը կը տեղեկացնէր թէ ատանկ բան գոյութիւն չունի։ Վարչութիւնը իր երէկի նիստին մէջ նկատի առաւ այս խնդիրը և որոշեց նախ քննութիւն մը կատարել։ Նկատի առնուեցաւ նաեւ Խասգիւղի գերեզմանատան խնդիրը և որոշուեցաւ Թագրիրով մը բողոքել։

ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ երեսփոխանները յառաջիկայ շաբթու վարչապետին դիմելով տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Հայաստանի կացութեան մասին։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՐՍՆԻՔ

Աաջի օր Ազգ. Պատրիարքարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Բերայի ծանօթ կահագործներէն Տիար Խորէն Երէցեանի Օր. Եւգինէ Տուխանեանի հետ, որ գնահատելի ձիրքերով օժտուած շնորհալի հայուհի մըն է։ Հարսանեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ վաղը։ Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

26 Յուլիս 1912

Ֆրանս. Ռանթ	92.07
Օսմ. Միաց.	90.50
Օսմ. Երկաթուղի	204.—
Պանք Օթօման	667.—
Պոլիս Գարտայըրը	387.—

ՈՒՐ ԽԵՑԻՆԵՐ ԺՈՂՎԵՑԻ...
«ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ»Ի ՄԷՋ

Ատոմ, տղերքներուն Մեծ Լաման, այս երեքշաբթի օրուան Ազատամարտի մէջ դատախօսութիւն մը ըրած էր Ֆրանսացիներուն մամուլի ազատութեան պաշտամունքին վրայ, այն հեղինակաւոր ու համոզիստական ոճովը որ յատուկ է չգիտցած բաներնուն վրայ ճառող անձնաւորութեանց։

Ցուցնելի դատախօսը յօտագովականը ընելէ ետքը ընկերվարական կիսաթով Հէրվէի, աւետած էր ֆրանսական ազգային տօնին առթիւ անոր ներման արժանանալը։

Բայց միեւնոյն ատեն, ցոյց տալու համար թէ ճշմարիտ յեղափոխական ընկերվարական մը ինչպէս շնորհակալ կ'ըլլայ այս տեսակ շնորհի մը համար, յառաջ բերած էր Հէրվէի մէկ կարճ նամակը ուղղուած նախարարական խորհրդի նախագահին և Արդարութեան նախարարին։ Այդ նամակը կը վերջանար սա կերպով. «... Կ'որոնեմ բառերը ձեր շնորհին արժանաւորապէս շնորհակալ ըլլալու համար։ Ուրիշ բառ մը չգտայ՝ բայց եթէ Քամպրօնի արհամարհանքի բացագանչութիւնն ու մակդիրը։ Իբր ապացոյց իմ երախտագիտութեան՝ այդ մակդիրը կ'ուղղեմ ձեզ։»

Քիչ շատ պատմութիւն և ֆրանսերէն գիտցողները իսկոյն կը հասկնան թէ ի՞նչ կը նշանակեն այդ խօսքերը։

Քամպրօն ֆրանսացի զօրավար մըն էր որ Վաթերլօյի ճակատամարտին մէջ երբ իր փոքրիկ խումբովը պաշարուեցաւ բազմաթիւ անգլիացի զինուորներէ, չուզեց անձնատուր ըլլալ։

— Անձնատուր եղէք, արի Ֆրանսացիներ, կրկնեց Անգլիացի հրամանատարը։

— ՄԵՐՏ.՛ պատասխանեց Քամպրօն։

Այդ բառը Ֆրանսացիներուն մէջ ժողովրդական հայհոյանք մըն է, ինչպէս «կօտտէմ»ը Անգլիացիներուն մէջ։ Եւ երբ Հէրվէ Քամպրօնի արհամարհական բացագանչութիւնը կ'ուղղէ՝ պարզապէս «մէտ» ըսել կ'ուզէ։

Հիմա տեսնենք մեր Պօնցին կամ Մարապութին մեկնութիւնը։

«Քամպրօնը, կը բացատրէ Ատոմ՝ տղերքներուն, Վաթերլօյի ճակատամարտի հրամանատարներէն մէկն էր՝ որ պաշարուելով բազմաթիւ թշնամիէն, անձնատուութեան հրաւէրին պատասխանեց.— «Պահակ խումբը կը մեռնի՝ բայց անձնատուր չըլլար»։»

Եւ այս ցնորածին բացատրութիւնը տալէ ետքը մեր կուրաչեայ Ռօպէսբիէրը կ'աւելցնէ.

«Հեգնութիւնն ու նմանութիւնը՝ ինչպէս և արհամարհանքը սքանչելի են չէ՞»։

Չեմ գիտեր թէ հեգնութիւնն ու նմանութիւնը ո՞ր աստիճան սքանչելի են տրուած այս Ատոմական բացատրութեամբ, բայց եթէ յարգելի դատախօսը յօժարած է Քամպրօնի հռչակաւոր բացագանչութիւնը այդ ձեւով կլլեցնել իր միամիտ ընթերցողներուն՝ ու մանաւանդ եռամեծ ու ամենագէտ քննադատ ընկեր Դարբինեանի ... ալկ օյսուն։

ՔԱՄԲՌՕՆ

ՀԵՐՔՈՒՄ. — Արժանահաւատ անձնաւորութիւններէ լսելով որ մէկ երկու հոգիներ վաճառատունէ վաճառատուն և բարեպաշտ անձերու տուներ կը ծախսեն եղեր Գարթալի վարժարանին ի նըպաստ, Թաղականութիւնս ի վիճակի է յայտարարելու թէ տեղւոյն Ազգ. Վարժարանին ի նպաստ ո՛ և է տոմսակ շրջաբերութեան չէ հանուած և վարժարանիս աղքատ տղոց անունը այդ կերպով շահագործելը կը նկատէ խաբեբայութիւն։

Ի դիմաց Թաղական Խորհրդոյ

Ատենադպիր Վ. Ատենապետ
Թովմաս Նիկողոսեան Պաղտ. Ցովակիմեան

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒ «ԶՈՒՌՆԱ»Ն

Պաշարման վիճակին վերնալուն վրայ, «Զուռնա» վաղը հրապարակ պիտի ելլէ բոլորովին փոխուած ... խմբագրականով մը։ Ամէն հայ թող առնէ վաղուան «Զուռնա»ն և կարդայ «Զոզըրճալը»ն և միւս յօդուածները։ Փնտռեցէ՛ք «Զուռնա»ն։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆերիտ փաշա վերջնապէս մերժած է Ներքին գործոց Նախարարութիւնը։ Այդ պաշտօնը առաջարկուեցաւ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի որ իր կարգին մերժեց։ Հաւանական է որ այս մասին այսօր վերջնական որոշում մը տրուի։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ ԵՒ ԻԹԹԻՀԱՏԸ

Հաւաստի աղբիւրէ մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Իթթիհատ սկզբունքով որոշած է տեղի տալ նաև Երեսփ. Ժողովին լուծման, եթէ անհրաժեշտ պէտք ներկայանայ։ Իսկ ներկայ կառավարութեան վըստահութիւն յայտնելու համար երեք հիմնական պայմաններ կը դնէ.— Ա) Բանակին կարգապահութիւնը վերահաստատուի. Բ) Պատերազմը շարունակուի և Գ) Կառավարութիւնը կեդրոնացման քաղաքականութեան մը հետեւի, իրաւասութեանց ընդարձակումը ընդունելով հանդերձ։ Եթէ կառավարութիւնը այս պայմաններուն հակառակ ընթացք բռնէ, Իթթիհատը ընդդիմութիւն պիտի յայտնէ և պիտի հաւանի Երեսփ. Ժողովին լուծման, սակայն օրինական պայմաններով միայն և ոչ թէ հակասահմանադրական կերպով, սպաներու ճնշումին տակ։ Եւ ասոր համար ալ պիտի դրդէ կառավարութիւնը որ նախ Ծերակոյտին քուէարկել տայ Սահմանադրութեան բարեփոխուած ծանօթ յօդուածները և Իրատէի ղրկէ զանոնք։

*** Կը հերքուի այն լուրը թէ Սպաները Սուլթանին դիմելով Երեսփոխանական Ժողովին լուծումը պահանջած ըլլան։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՕՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ԺԸ.

ՍԵՐԳԻՍ ՊԷՅԻ ՀԱՄԸԸ

Այդպէս բուական շրջեցաւ գետնափորին մէջ, հատիկ հատիկ քննելով, ցնցելով անոր չորս պատերուն իւրաքանչիւր քարը։ Մութը որ կը տիրէր այդ յանպատրաստից բանտին մէջ, մեծապէս կը դժուարացնէր իր աշխատութիւնը։ Ցածախ քարերը կը շփոթէր, մէկ նայածը նորէն նայելու կը ստիպուէր, և սակայն չէր յուսահատեր։

Այդ աշխատութեան մէջն էր, երբ յանկարծ պայծառ ու չնչող լոյսով մը ողողուեցաւ գետնափորը։

Համըը իսկոյն գլուխը վերցուց և ոտքի ելաւ, ցատկեց ընդոստ շարժումով մը, զինքը պրկող ոյժէն ազատած զսպանակի մը պէս։

Լոյսը վերէն կուգար, և համըը տեսաւ որ գետնափորին կափարիչը բացուած էր։

Ցոյսի ու նաև անձկութեան բոպէ մը եղաւ տւրկա իրեն համար։ Չէր գիտեր թէ ո՛վ բացած էր կափարիչը, բարեկա՞մ մըն էր թէ թշնամի մը։ Զինքը փրկելո՞ւ կու գային արդեօք, թէ սպաննելու, կամ ուրիշ բանտ մը առաջնորդելու։ Կը մտածէր սակայն որ եկողը թշնամի ալ ըլլար, բարեկամ ալ ըլլար, վերջապէս զինքը պիտի ազատէր այդ անյոյս բանտէն, ուր անօթի ու ծարաւ ճգնատոր մեռնելու հեռանկարէն զատ ոչինչ կար որ քիչ շատ սրտապնդէր զինքը։

Բայց տես ամէն յոյս նորէն կը թաղէր, և այս անգամ անդա՛րձ։

Ոչ միայն ձեռք մը չէր երկարեր իր վերելքին օգնելու համար, այլ ուրիշ մարմին մը հեզիկ վար կը սահէր ու կ'իյնար իր ոտուըներուն առջեւ։

Այնքա՛ն արագ եղած էր ասիկա, և այնքա՛ն ալ անակնկալ էր, որ խեղճ համըը ցնորանքի նոպայի մը մատնուեցաւ։ Եւ դեռ բոլորովին չէր սթափած, երբ արդէն իսկ կափարիչը փակուած էր իր վրայ,— իրենց վրայ, քանի որ երկուք եղած էին հիմայ,— ու նորէն մթութիւնը, անթափանցելի, անխացելի խաւարը գրկած էր գետնափորը։

Երբ բոլորովին ուշաբերեցաւ, այն ատեն միայն զգաց թէ իր կացութիւնը վերջնականապէս վտանգուած էր. քանի որ ոչ իսկ չոր հացի կտոր մը նետեր էին իրեն, տարակոյս չկար այլեւս որ զինքը, և իրեն հետ ալ այն միւս դժբախտը այդպէս անօթի մեռնելու դատապարտած էին։

Եւ ի զո՛ւր միտքը կը չարչրկէր այդ ահաւոր թշնամութեան պատճառը հասկնալու համար։ Մարդու զէշութիւն չէր ըրած, և չկար մէկը որուն հետ երբեք թշնամացած ըլլար ո և է պատճառով։ Ուրկէ՞ կուգար ուրեմն այս հարուածը։ Ամբողջ վայրկեաններ, կեցած տեղը գամուած, արձանացած, խորհեցաւ ասոր վրայ, ու չկրցաւ մեկնութիւն մը տալ։

Եւ սակայն նորէն չյուսահատեցաւ։ Հիմայ որ այլեւս չէր տարակուսեր թէ ոչ ոք պիտի հասնէր իր օգնութեան, թէ բնաւ ձեռք մը չպիտի մերձենար իրեն, զինքը այդ խորխորատէն հանելու համար, նոր ոյժ, նոր կորով, ու նաև նոր յոյս, ազատման յոյս եկած էր վրան։ Այդ կարգի գետնափորներ շատ կային նաև իր տիրոջ՝ Սերգիս պէյի ապարանքին մէջ, և անոնց ամէնքն ալ գաղտնի ելքեր ունէին, կափարիչը գոցուած պահուն անոնցմէ փախչելու, և կամ կափարիչը անգործածելի դարձած պարագային անոնցմէ ներս մտնել կարենալու համար։ Ատոր համար է որ չէր յուսահատեր։ Ու որոշեց նորէն առաջ տանիլ գետնափորին քննութիւնը զոր ստիպուած էր ընդհատել կափարիչին բացուելուն վրայ։

Բայց անկէ առաջ ուզեց գիտնալ թէ ո՛վ է իր դժբախտութեան ընկերը. հաւանաբար էր անոր համար մանաւանդ, որ վար գլորելէն ի վեր բնաւ կենդանութեան նշան ցոյց չէր տար։

Մօտեցաւ որ վերցնէ զայն, ու զարմացմամբ տեսաւ որ կին մըն է, գրեթէ բոլորովին անկենդան։ Ուժով մը ցնցեց զայն, կարծելով որ թմրած է, ինչպէս ինք թմրած էր վար նետուած միջոցին, բայց անօգուտ։ Կինը դարձեալ մնաց անշարժ, դիակի մը պէս։ Մութը միշտ անթափանցելի կը մնար, և չէր կրնար իր բախտակցին դէմքը տեսնել։ Պահ մը սկսաւ հաւատալ թէ մեռած է, և դիակի մը հետ դրացնութիւնը այդ գերեզմանանման գետնափորին մէջ, զարհուրանքի սարսուռով ցնցեց զինքը։

Սոսկալի՛ բան էր մտքին առջև պարզուած հեռանկարը։ Ինք անօթութեան ու ծարաւի նոպաներուն մէջ, այդ դիակը իր մօտը, արդէն իսկ նեխելու, որդնոտելո՛ւ վրայ...

Բայց քիչ մը աւելի ուշադրութեամբ քննելով, տեսաւ որ կնոջ մարմինը դիակի մը երևոյթը չունի։ Մարմինը սառած էր թէև բոլորովին, բայց սիրտը կը տրոփէր։ Նուաղած էր։ Միտքը ինկաւ յանկարծ որ իր տէրը այդ զարմանալի արդիւնքը տուող թմրեցուցիչ դեղ մը ունէր։ Ո՞վ գիտէ, թերևս ատոր պէս դեղով մը, կամ նոյն իսկ այդ միևնոյն դեղով մարեցուցեր էին այդ կինը։ Ամէնէն հաւանականը ատիկա երևցաւ իրեն, և անմիջապէս ձեռքը գրպանը տարաւ։

Մինչ տիրոջը ընկերանալուն պատճառաւ, իր գրպաններուն մէջ կեանքի զանազան պատահարներուն առթիւ անհրաժեշտ դեղերու կատարեալ բազմութիւն մը կը պահէր։ Անոնց մէջ նաև փոքրիկ սրուակ մը, որ նոյն դեղով մարեցուցուած մարդիկը սթափեցնելու յատկացուած էր։

Ան շուտով գտաւ սրուակը, և տենդագին աճապարանքով մը բացաւ բերանը։ Շատ բան չէր մնացած սթափեցուցիչ հեղուկէն, բայց կը յուսար որ պիտի բաւէ։ Շուտով սրուակը կնոջ քթին տարաւ, և մէկ քանի վայրկեան այդպէս բռնելէ վերջ, պզտիկ մատը թրջեց դեղով և լաւ մը օծեց կնոջ քթին ծակերն ու վերին շրթունքը։ Ցետոյ, սկսաւ արագ արագ շփել անոր թևերը, որպէսզի թմրած արիւնը վերսկսի իր շրջանը։

Այս ջանքերը ապարդիւն չմնացին։ Շատ չանցած, կինը սկսաւ կենդանութեան նշան ցոյց տալ։ Ցայտնի էր որ տակաւ առ տակաւ կը սկսէր սթափիլ։

Համըը, ոգևորուած, կրկնապատկեց իր ջանքերը։

(Շարունակելի)

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ածուխի Հանքածուխի Քօքի Փայտի եւ Պաթումի Քարիւղի

ՊԷՅԼԻԿՃԵ Ն—ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ եւ ԸՆԿ.

ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆՔ, ՈՒՂՂԱՄԻՏ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԿՇԻՌ

Կը հրաւիրենք յարգոյ հասարակութիւնը ձմեռուան դէմ զինուելու համար անգամ մը դիմել մեր ներկայ մթերանոցները և փորձով հասկնալ վաճառատանս ուղղամտութիւնը և անմրցելի գինները։ Վաճառատունս համայնքին ծառայութիւն մը ընելու համար տարբեր սակ մը ունի խիստ զեղչեալ գինով, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և հանրային ծառայութեամբ զբաղող հաստատութիւններու և մանաւանդ ձմեռ եղանակին վառելիքի սղութեան ժամանակ սակաւապետ ընտանիքներու փոքրաքանակ գնումներ ընել տալով առանց ո և է զեղծումի։ Բերա, Քէչիլիք Բարմաք Գաթու թիւ 33 և Քէչիլիք Բարմաք Գաթու թիւ 38, 44, 46 մթերանոցները մեծաքանակ և փոքրաքանակ վաճառում։

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄԱՆՉՈՑ ԵՕԹՆԱՄԵԱՅ ԻՏԱՏԻ

Վարժարանս կուտայ ազգային լուրջ և բազմակողմանի դաստիարակութիւն մը։ Մէարիֆի կողմէ պաշտօնապէս ճանչցուած ըլլալով մեր աշակերտք առանց քննութեան կը մտնեն պետական համալսարաններ և ուսանողութեան միջոցին զերծ են զինուորագրութենէ։ Ձեռնհասօրէն կը աւանդուին Հայ. Թուրք. Ֆրանս. Անգլ. լեզուներն ու գիտութիւնները։ Աղջիկներն ու մանկապարտէզը այս տարի փոխադրուած են առանձին շէնքի մը մէջ։

Վարժարանիս 4րդ շրջանը կ'ըսկսի Սեպ. 1ին։ Գիշերօթիկ և ցերեկայ աշակերտաց ընդունելութեան համար դիմել Գատը-գիւղ, Թորոսեան վարժարան, Գշ. Դշ. Ուրբաթ կէս օրէն առաջ։

25—1 Հիմնադիր-Տնօրէն

ՄԱՏԹԷՈՍ Ձ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՏԱՐԱԶԱՐ

Վարժարանս կը վերաբացուի Սեպտ. 11ին (Ն. Տ.), Դշ. երեկոյ։ Գիշերօթիկ աշակերտուհիները կը վճարեն 16 օսմ. ոսկի տարեթոշակ. Դաշնակի դասի համար կը պահանջուի 5 և 3 օսմ. ոսկի, դասաւանդութեան թիւին համեմատ։ Տարեթոշակին կէսը պէտք է վճարել մուտքի ատեն և միւս կէսը մինչև Փետր. 1 (Ն. Տ.)։ Ոչ մի աշակերտուհի կ'արտօնուի դասերուն հետեւիլ՝ եթէ տարեթոշակը վճարած չէ օրն օրին։ Արձանագրուելու և այսպէս իրենց տեղերն ապահովելու համար հարկ է որ ամէն աշակերտուհի, հին թէ նոր, մէկ օսմ. ոսկիի կանխավճար մը ընէ։ Արձանագրուելու և ուրիշ տեղեկութիւններ ստանալու համար գրել Ցովհ. էֆ. Ս. Ալիքսանեանի, Ատենադպիր խնամակալութեան, Հայուհեաց վարժարան, Ատարազար, կամ դիմել Ռ. Ռ. Բիբի, Պոյաջը Հանս, Կ. Պոլիս։ 10—6

ԻԼԱՆ

Իքրամիյէլի պիր փիյանգօ րուխսաթը վէրիլէճէկինտէն միւգթէտիր օլանլարըն չէրաիթը աթիյէ տաիրէսինտէ թէքլիֆլէրինի մէրքէզը ումումիյէ կէօնտէրմէլէրի իլան օլունըր.

1. Իգթիտարը մալի չէհատէթնամէսի.
2. Շիրքէթ վէ եա միւթէահհիտին սըմանըը վէ եա սըմանըը զավանինի զապըղ իյլէմիշ օլմասը.
3. Բիյանգօ միւամէլաթընա վուգուֆ վէ մալիւմաթտար օլմասը.
4. Միւտաթէթը թէքլիֆ թարիխը իլան տան իթիպարէն իքի այ տըր. 7—4

ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՈՒԳ

Պոլսոյ փաստաբանական ժողովի անդամ

Կ'ընդունի Հուգուգի, Թիճարեթի, Ճէզայի, Ճինայէթի, Շէրիի և Ադմինիսթրատիւ ամէն տեսակ դատեր, զոր կը վարէ կատարեալ ձեռնհասութեամբ, գաղտնապահութեամբ և արագութեամբ։ Կը խմբագրէ պայմանագրութիւններ և պաշտօնական գրութիւններ։ Գաւառներէ խրկուած նամակներով թէմյիզի որոշումներ կը հաղորդէ անմիջապէս, կանխիկ կէս ոսկի վարձքի փոխարէն։ Մօտակայ գաւառներն ալ կ'այցելէ դատական խնդիրներու համար մասնաւոր հրաւէրով։

Հասցէ Կ. Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Աթթանալ խան, թիւ 13։

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجاريهٔ عثمانيه

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԹԱՄՊՕԼ, ԳԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական այն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առևտրական առմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարումներ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական առմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրօններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշւոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ ուրիշներու հաշւոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը, վաճառումը, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ՍՕԳՈՒՇՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Այս դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մանաւանդ ուրապէս դեղերու խիստ թարմութեան, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստութեան համար, այս անգամ իր յաճախորդները գոհ ձգելու նպատակով բերել տուած է «Էկլը» մարքայով ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ամենաազդեցիկ փոշին, որ մէկ անգամէն իսպառ բնաջինջ կ'ընէ մլուկները։

ԿԸ ԲԱՒԷ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ — ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ.

ՆՈՒ ՕԹ. — Այս դեղարանը կը յաճախեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ ձրի դարմանում։

Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անգլիական և գաղղիական են, պատրաստուած՝ դեղագործական արհեստին վերջին մեթոտներու համաձայն։

Դեղարանս ունի ճոխ մթերք մը զոնեաքներու, օ տը քոլոնեռներու, ատամի փոշիներու և մածիններու, քինքինայի հիւթերու։ Կայ նաև «Ֆրանսինա», որ միակ դեղն է գլխու թեփերը անհետացնելու և մազերը աճեցնելու, գին 5 ղրուշ։ Գիշերային սպաս

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕԶՏԻ-ՊԱՔԻ ԴԻՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձևութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւէ գաղափար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմացը Պոյխա, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՏՕՔԹԷՕՐ Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ծննդամիզական և վեներական հիւանդութեանց

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, դժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և Բրօսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրենկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ։

Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակիէ, ամէն օր Պահչէ Գաբու, Փօդդաչըճիլար ճէմ, Սթանպոլ խան, թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ՁՐԻ

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ՁԵՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎԸ

ԲՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԽՆԱՄԵԼ

Ահա՛ ձեզի միակ միջոց մը որ է ԲԻՔԹՕԿԼՕՊԻՆ ՍԱՐՖԻՍԵԱՆԸ, արտօնեալ հանրային Առողջապահական Խորհուրդէն, բաղկացած է Իմօկլօպին Կլիսէռօ Ֆօսֆաթ տը Շօ, Բէրթօն և Քօլայի ընկուզէ։ Բաղադրութիւն մը որ երկար ժամանակէ ի վեր ալ փորձուած և հաստատուած է թէ՛ տեղական թէ եւրոպական բժշկական կլինիքներով։ Տարակոյս չկայ թէ մարդուս ֆիզիքական կազմութիւնը զօրացնող գլխաւոր պէտքը արեան մկանները, ջիղերուն և ոսկորի բնականօրէն սրուած սնունդով է որ մարմինը կ'աճի ու կը զօրանայ, որով սիրտը իր պարտականութիւնը կանոնաւորապէս կը կատարէ ընդհանուր կազմին սնուցման և առողջութեան վրայ բարելաւ ազդեցութիւն ընելով։

Ասիկա անով յատկանշական է որ արեան մէջ գտնուած «էմօկլօպին»ի ու մկաններու մէջ գտնուող Փէֆթօնի և նաև ոսկորներուն գոյութեան մէջ եղած կլիսէռօ ֆօսֆաթ տը չօի պակասները բնականօրէն կը կանոնաւորէ, նաև քօլայի ընկոյզը սրտին կորով ու արեան շրջանին կենդանութիւն կուտայ։ Մէկ խօսքով, անիկա սնուցիչ և վերանորոգիչ տարրերէ կը բաղկանայ և մարմինը կը սնուցանէ ու կ'ուժովցնէ բնականօրէն։

ԲԻՔԹՕԿԼՕՊԻՆԸ մասնաւորաբար յանձնարարելի է անարիւնութեան, գունատութեան, ոսկրաթեքութեան, ջղային տկարութեանց զանազան սեռերուն, ընդհանուր տկարութեանց, խոլյի, չարաշխատութեան դէմ (սիւռմէնաժ) և բազմաթիւ սուր հիւանդութիւններուն ապաքինման շրջանին մէջ իր ընձեռած օգուտները անվիճելի է։ Վերջապէս անարիւնութենէ յառաջ եկած ամէն տկարութեանց առաջին և բնական դարմանն է և մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ։ Ցղութեան շրջանին մէջ սաղմին ոսկորներուն և մարմնոյն կազմութեան համար մօրը կորսնցուցած գոյութիւնները կը վերակազմէ. երիտասարդ աղջիկներու և պատանիներու աճումի շրջանին մէջ կազդուրիչ յատկութիւններ ունի, նաև անարիւնութեան պատճառաւ կիներու և երիտասարդ աղջիկներու դաշտանի խանգարումը կը կանոնաւորէ և առաջին շիշին փորձովը իր ազդեցութիւնը կը զգացնէ։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ս. Սարգիսեան դեղարան Աւետովուսգիւղ (Վոսփոր), նաև բոլոր դեղի մթերանոցներուն և դեղարաններուն մէջ կը գտնուի։

ԴԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսօռ Էրլիխի վերջին անգամ գտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր դաղղիական ախտերը, մինչեւ մէկ ներարկումով։ Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնը բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի կանգառին վրայ Ֆէթահս լուսանկարչատան առջին յարկը։ Ծանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ՝ մեղմացքի և որդանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

ՏՈՔԹ. ՊԷՔԵԱՐԵԱՆ

ՎԿՅ ԵԱԼ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏ ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Մասնագէտ ծննդամիզական գործարաններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեանց

Տասն եւ հինգ տարի շարունակ Բսքիթ Նէքքէս-Պաշա, Սէն-Լուի և Լարի-Պուազիէռի հիւանդանոցներու մէջ գործելով իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է աշխարհահռչակ բռոֆէսէօռ Ալպառան, Կիւիօն, Բոծծի Հալոբօ և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքրօսքօբիք լուրջ քննութենէ մը վերջ նորագոյն մեթոտով շատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արմատապէս կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, կուտ միլիթեքը, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ'անհետացնէ մեծ դիւրութեամբ և ՍԻՍԹՕՍՔՕՊԻ և ԼԻԹՕԹՈՒՊԻԻ միջոցաւ։

Քիչ օրէն կը կորսնցնէ միզանցքի նեղութիւնը, միզարգելութիւնը և արգանդամիզութիւնը (ԷԼԷՔԹՐՈԼԻԶ ԼԻՆԷՕ-ՍԻՐՈՒՔԻՒԼԷՌՈՎ) մասնաւոր դեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամէնէն յուսահատ անկարողութիւնը և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ. ի մի բան, շնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի դարմանել ամէնէն յուսահատ և ամէնէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Գալով հին և նոր դաղղիական ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆրանքֆորթի, Պեռլինի, Վիեննայի և Բարիզի լապօռաթուառներուն մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բժշկարանը առաւօտեան ժամը 9էն 4. Բերա, Զաքմաք փողոց թիւ 4-5, Թաշճեան ապարաթըման. բացի հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և կիրակի։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օսմանեան ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրականութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երակափորձութիւնը. — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. Մէզի, արեան, խուխի, գիշաքային և մազերու, բանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Թագսիմ, ֆաւթահանէին դէմը Սեւ... ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գումգաբու, Լ. Պէտրոսեան դեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ՁՐԻ

ՁՐԻ ԴԱՍ

ՖՐՆԵՐԷՆ ԲՈՒԹԻՔ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԹՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը 2 դաս, ամիսը 2 մէճիտ

Դիմել Ս. Դաւիթեանին

Թիւ 18, Սեթեան խան, Մեծ Թաշ (Սուլթան Համամ)

ՏՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

Հիւանդութեանց

Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ ապարթըմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած "տաք օդի", տելեֆոնօսքոբի, էզօֆոլօսքօբիայի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ՝ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնց ցարդ անբուժելի նկատուած էին, "առանց գործողութեան", կատարելապէս կ'չալէ նորահնար գործիքով մը, որու, շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և պզտոյց կոկորդի նշիկները (պատէժեկ) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչև կէս օր, Պահչէ Գաբու, Համիտիյէ Սէպիլի դէմ Արիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տանը ձրի ամենչքաւորները, իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մոսմէճիւք Ղալաթիոյ. — Քաժանատան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Գաթըրճըօղլու բասաժին դիմաց Աչիր էֆ. Բիւթիպհանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաև գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՓՈՒՂԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսմանպէյի գայլիօչի մօտ, Անանեան ապարթըմանի իր յարկաբաժնին մէջ

Արտաքին և կանանց ինչպէս նաև աղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յաւեալ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սոմակէս»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛և է ցաւի և առանց դրամաէ ...

Որպէս զի ո՛ և է մէկը չի վարակուի թիթօյով և պալէրայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, հիւ բաժնուած և յաջողութեամբ գործածուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։